

DUKE
UNIVERSITY
LIBRARY

Treasure Room

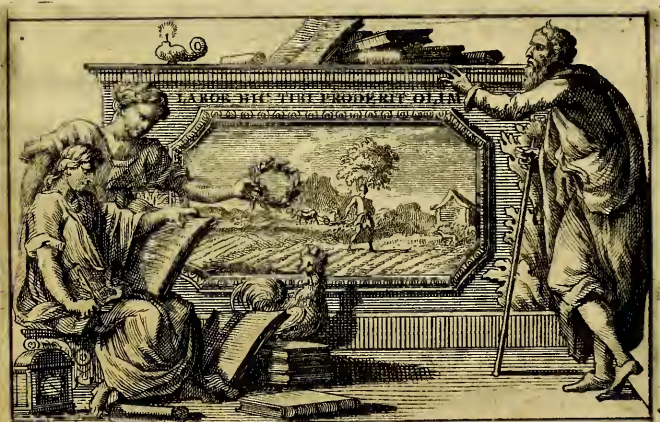
...the ... of the ...

EMBLEMAT A SELECTIONIORA.

TYPIS
ELEGANTISSIMIS EXPRESSA,
NEC NON

*Sententiis, Carminibus, Historiis ac Proverbiis,
ex scriptoribus cum sacris tum profanis,
antiquis & recentioribus, illustrata.*

*Sac. Jo. Bapta Cotta Morandini
Sumptibus Authoris & veneunt*

AMSTELÆDAMI,
Apud FRANCISCUM vander PLAATS. 18.
M D C C I V.

EMBLEMATICA
SELECTIONA.

01-27-2001

ALL INFORMATION CONTAINED HEREIN IS UNCLASSIFIED

五、

1124.15 181214A

[illegible]

2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100 101 102 103 104 105 106 107 108 109 110 111 112 113 114 115 116 117 118 119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142 143 144 145 146 147 148 149 150 151 152 153 154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199 200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310 311 312 313 314 315 316 317 318 319 320 321 322 323 324 325 326 327 328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339 340 341 342 343 344 345 346 347 348 349 350 351 352 353 354 355 356 357 358 359 360 361 362 363 364 365 366 367 368 369 370 371 372 373 374 375 376 377 378 379 380 381 382 383 384 385 386 387 388 389 390 391 392 393 394 395 396 397 398 399 400 401 402 403 404 405 406 407 408 409 410 411 412 413 414 415 416 417 418 419 420 421 422 423 424 425 426 427 428 429 430 431 432 433 434 435 436 437 438 439 440 441 442 443 444 445 446 447 448 449 450 451 452 453 454 455 456 457 458 459 460 461 462 463 464 465 466 467 468 469 470 471 472 473 474 475 476 477 478 479 480 481 482 483 484 485 486 487 488 489 490 491 492 493 494 495 496 497 498 499 500 501 502 503 504 505 506 507 508 509 510 511 512 513 514 515 516 517 518 519 520 521 522 523 524 525 526 527 528 529 530 531 532 533 534 535 536 537 538 539 540 541 542 543 544 545 546 547 548 549 550 551 552 553 554 555 556 557 558 559 560 561 562 563 564 565 566 567 568 569 570 571 572 573 574 575 576 577 578 579 580 581 582 583 584 585 586 587 588 589 590 591 592 593 594 595 596 597 598 599 600 601 602 603 604 605 606 607 608 609 610 611 612 613 614 615 616 617 618 619 620 621 622 623 624 625 626 627 628 629 630 631 632 633 634 635 636 637 638 639 640 641 642 643 644 645 646 647 648 649 650 651 652 653 654 655 656 657 658 659 660 661 662 663 664 665 666 667 668 669 670 671 672 673 674 675 676 677 678 679 680 681 682 683 684 685 686 687 688 689 690 691 692 693 694 695 696 697 698 699 700 701 702 703 704 705 706 707 708 709 710 711 712 713 714 715 716 717 718 719 720 721 722 723 724 725 726 727 728 729 730 731 732 733 734 735 736 737 738 739 740 741 742 743 744 745 746 747 748 749 750 751 752 753 754 755 756 757 758 759 760 761 762 763 764 765 766 767 768 769 770 771 772 773 774 775 776 777 778 779 780 781 782 783 784 785 786 787 788 789 790 791 792 793 794 795 796 797 798 799 800 801 802 803 804 805 806 807 808 809 810 811 812 813 814 815 816 817 818 819 820 821 822 823 824 825 826 827 828 829 830 831 832 833 834 835 836 837 838 839 840 841 842 843 844 845 846 847 848 849 850 851 852 853 854 855 856 857 858 859 860 861 862 863 864 865 866 867 868 869 870 871 872 873 874 875 876 877 878 879 880 881 882 883 884 885 886 887 888 889 890 891 892 893 894 895 896 897 898 899 900 901 902 903 904 905 906 907 908 909 910 911 912 913 914 915 916 917 918 919 920 921 922 923 924 925 926 927 928 929 930 931 932 933 934 935 936 937 938 939 940 941 942 943 944 945 946 947 948 949 950 951 952 953 954 955 956 957 958 959 960 961 962 963 964 965 966 967 968 969 970 971 972 973 974 975 976 977 978 979 980 981 982 983 984 985 986 987 988 989 990 991 992 993 994 995 996 997 998 999 1000 1001 1002 1003 1004 1005 1006 1007 1008 1009 1010 1011 1012 1013 1014 1015 1016 1017 1018 1019 1020 1021 1022 1023 1024 1025 1026 1027 1028 1029 1030 1031 1032 1033 1034 1035 1036 1037 1038 1039 1040 104

AD LECTOREM.

Non ego, sicut Citharædi quon-
dam suas prælusiones populo con-
fluenti dabant. Tibicines τὸ ἐνδύσι-
μον ordiebantur, Choraulæ Mu-
sici ante cantum in nabliis prælu-

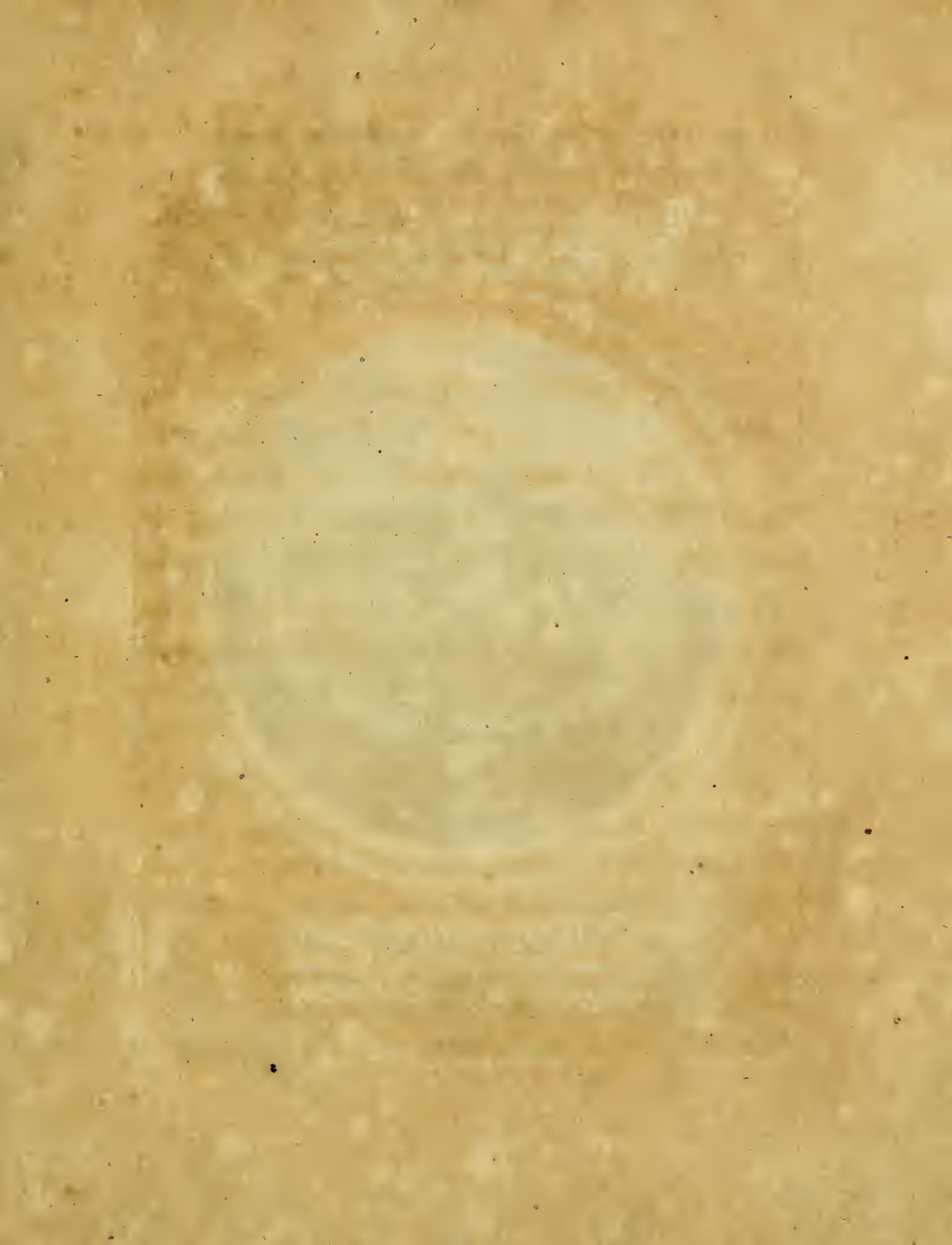
dio, ut Theocritus vocat, διαδρύπτεσθαι solebant, te
LECTOR BENEVOLE in limine morabor. Hu-
jus generis libri quot hoc sæculo prodire, juxta
mecum nosti; tanto quidem gratiores, quanto ap-
tiores ad usum vitæ quotidianæ. Nec mirum; figu-
ræ typis expressæ gratiam quandam addunt, & sin-
gulæ unico momento representant, quod vix inte-
gro volumine dici posset. Nova autem & vetera hic
apposui, quæ si compillasse me aliquis dixerit, nihil
refert, si modo bona compilaverim. Nec enim ara-
nearum textus ideo melior, quia ex se fila gignunt,
nec meus quoque vilior, quia ex aliis instar apis libo.
Bracteatam vero eloquentiam & è pelvi fugorem aliis
relinquo: ampullas non fundo, locos Rhetoricos
non tracto, numeros non sector, denique conciones

A D L E C T O R E M.

non inscribo, nec partes Tullianas mihi sumo. Alii meros flores loquantur, alii folia & inutiles ramos diffundant: tu mi Lector si fructum legeris, optimam partem elegeris. Pleraque tamen congesta è scriptoribus cum sacris tum profanis, Philosophis & Poëtis, trita nonnunquam, si quis causetur, reponam vulgatum illud: *Nunquam satis dicitur, quod nunquam satis discitur.* Zoilos autem, Momos, Mastigophoros, & similis farinæ homines minime curo, siquidem probe novi, promptius esse omnibus judicare quam facere, & de castrensi munimine, pericula secundo vultu conspicere. Optime sane Sedulius: *Proferant sua, qui carpere nituntur aliena.* Et Martialis:

Carpere vel noli nostra vel ede tua.

1
TUTAM ME COPIA FECIT.
In medio luxu securam degere vitam;
Haec, si qua in terris, vita beata mihi est.

VEILIG IN WEELDE.
Die mag zich recht gelukkig noemen,
Die veilig prykt in weelden bloemen.

EMBLEMATA

SELECTIORA.

I.

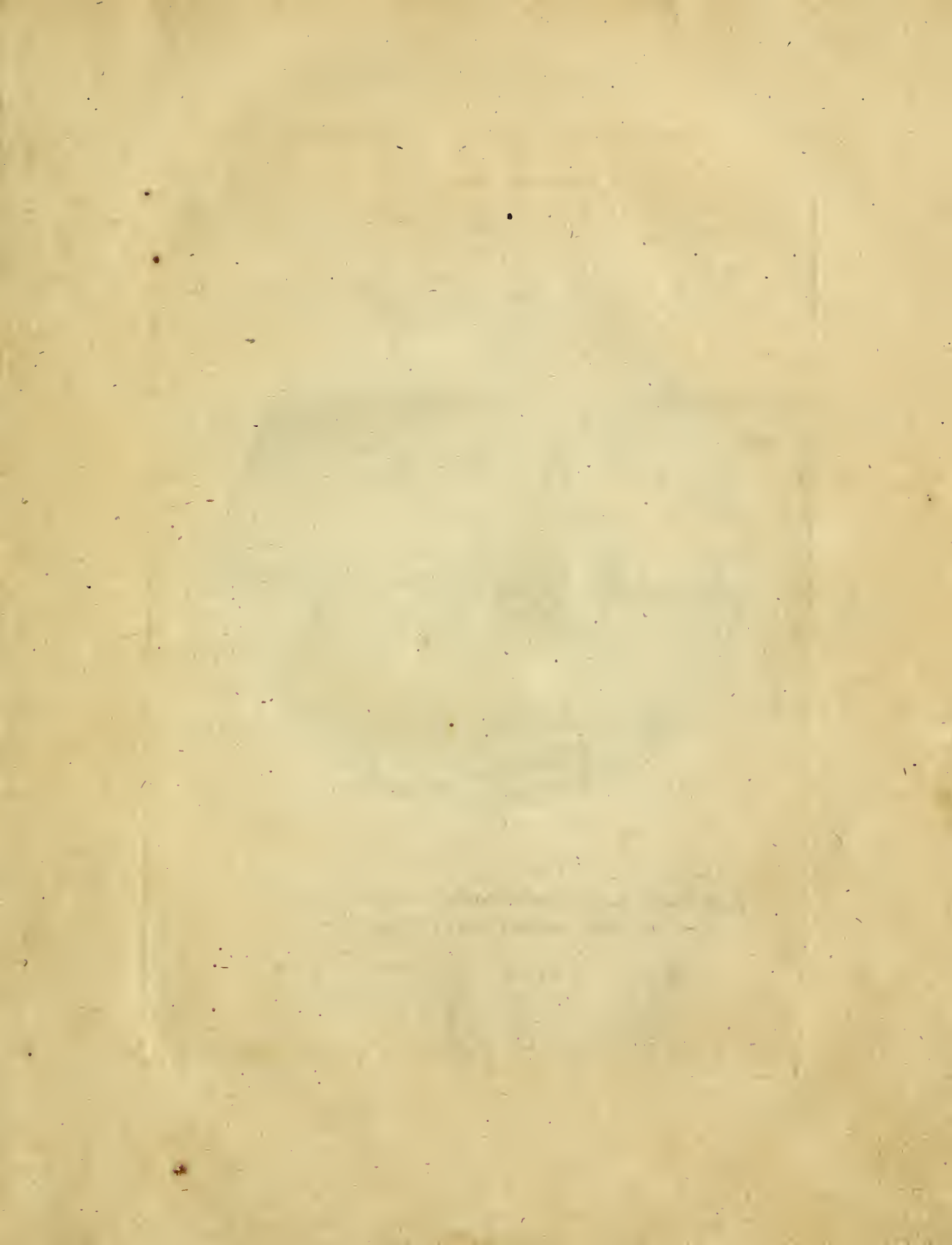
TUTAM ME COPIA FECIT.

*In medio luxu securam degere vitam ;
Hæc si qua in terris, vita beatamibi est.*

SI cuipiam contingat, dum res secundæ sunt, pacatam
atque tranquillam vitam degere, non est profecto,
quod sibi amplius à Deo petendum in terris putet. Nam,
ut ait Cicero, *nihil homini magis optandum, quam pro-* Ad Quir.
post redi-
tum.
spera, æqualis, perpetudque fortuna, secundo vitæ sine
ulla offensione cursu. Tamen cum illud plane divinum sit,
rebus omnino non moveri, nec quicquam sibi adversum
pati, tranquillam, felicem, atque securam vitam is dege-
re recte dicetur, qui nullius mali sibi conscius, se suaque
omnia illi committit, qui novit suis cultoribus congrue pro-
futura præstare. Felicem vero qui se jactet, quod deliciis
affluat, cum interim peccatum sit in conscientia; & secu-
rum, quod sibi ab aliis nihil timeat, cum vel a se ipso satis
habeat timendum, is profecto mihi non sapere sed plane

desipere videtur. Etenim voluptas semper habet famem sui,
In quadam & transacta non satiat. *ep.* *Mens*, inquit Bernhardus, *assue-*
ta deliciis, nec exculpta disciplina sarculo, multas con-
De repa- trahit sordes. Et Chrysostomus: Centum, si placeat,
rat. laps. annos demus deliciis, adde & alios centum; si libet,
 insuper decies centum; quæ erit ex his ad æternitatem
 compensatio? Nonne tempus vitæ hujus, quo deliciis
 frui videmur, quasi noctis unius somnium? Securus au-
 tem nemo debet esse, cum a se ipso securus non sit. *Sæpe*
In moral. enim (verba sunt Gregorii) quem tentationis certamen su-
 perare non valuit, sua deterius securitas stravit.

SUBITO MUTABILE COELUM EST.
Quae nunc puppis arat coelo tranquilla sereno
Aequora, mox ventis obruiturque mari.

'T KAN SCHIELYK VERKEEREN.
De zon diët schip vol gunst besiraald,
Door storm het hoofd haast onderhaald.

I I.

SUBITO MUTABILE COELUM EST.

*Quæ nunc puppis arat cælo tranquilla sereno
Æquora, mox ventis obruiturque mari.*

SEcundis moderate gaudendum. Nam, ut ait Seneca: *Ep. XXIV.*
Neminem eo fortuna provexit, ut non tantum illi
minetur, quantum promisit. Subito mare vertitur, ac eo-
dem die, ubi luserunt navigia, sorbentur. Inquieta sem-
per felicitas, quæ stare loco nescit, & specie, dum videtur
blanda, mentitur. Hinc illud Ciceronis: *O Fallacem ho-*
minum spem; fragilémque fortunam, & inanes nostras Lib. de Orat.
cogitationes, quæ in medio spatio sæpe franguntur, &
corruunt: & ante in ipso portu obruuntur, quam portum
conspicere potuerunt. Etenim ut ait Comicus:

*Τὰ θνητὰ πάντα μεταβολὰς πολλὰς ἔχει.
Mutantur humana vario modo omnia.*

Et Seneca:

In Thyest.

*Nemo tam Divos habuit faventes,
Prospera ut possit sibi polliceri:
Res Deus nostras celeri citatas
Turbine versat.*

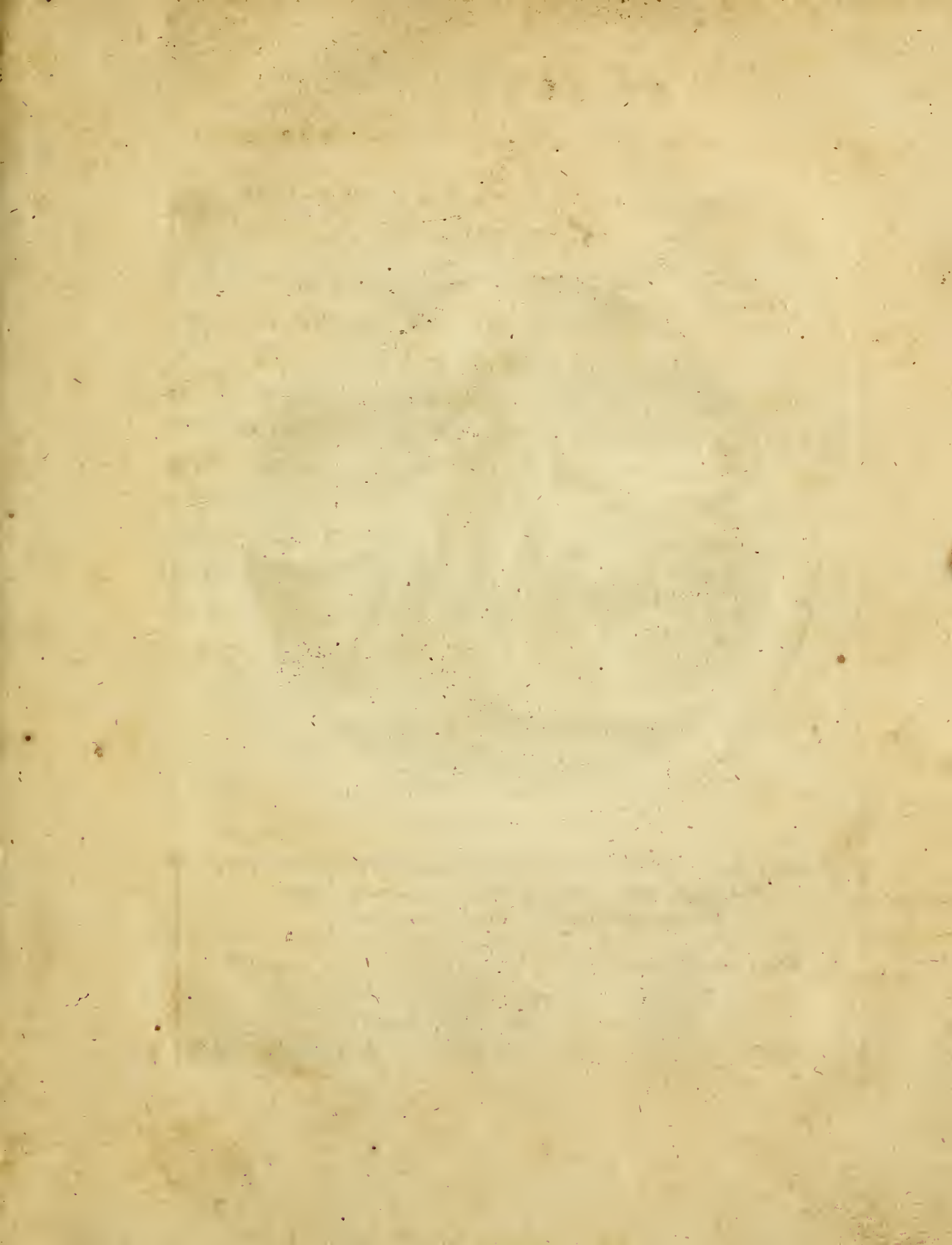
In Phorm. Quamobrem optime non minus quam verissime Terentius:

- - - *Omnes cum secundæ res sunt , tum maxime
Meditari secum oportet , quo pacto adversam ærumnam
ferant.*

*IV. ad
Hærenn.*

Idem ille , quem modo dixi , Cicero : *Sapienter cogitant ,
qui temporibus secundis casus adversos reformidant.*

Exemplum illustre præbuit Epaminondas , qui cum alias solitus esset uncto corpore , hilarique vultu prodire in publicum , postridie ejus diei , quo feliciter pugnatum est in Leuctris , processit squalidus ac submissus. Amicis autem sciscitantibus , ecquid illi molestum accidisset : *Nihil ,* inquit , *sed heri sensi plus æquo mihi placuisse : ejus gaudii intemperantiam hodie castigo.* Adeo metuit arrogantiam vir Bæotus ac militaris , & nos non idem faciemus , quoties secunda fortunæ aura res nobis succedunt ?

ADEO À TÈNERIS ADSUESCERE MULTUM EST.

Sis licet usque potens, Natura, evertere mores
 Consuetudo tuos atq. aliquando valet.

DE OPVOEDING IS VAN GROOT VERMOGEN.

*Zoo als men winde en huis-hond wende,
 Men haast uit huanne driften kende.*

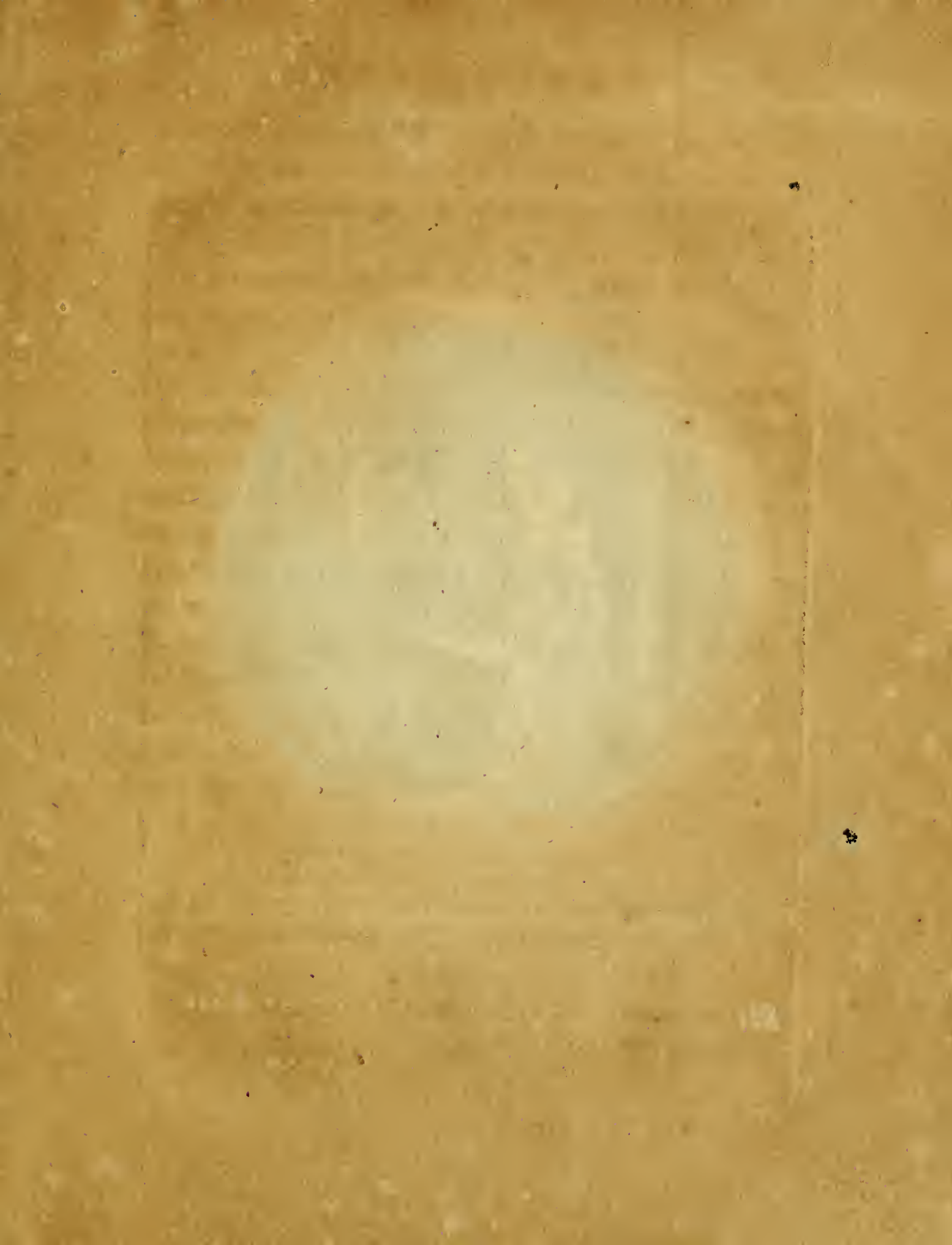
I I I

ADEO A TENERIS ASSUESCERE MULTUM EST.

*Sis licet usque potens natura, evertere mores
Consuetudo tuas ast aliquando valet.*

LYcurgus is, qui Lacedæmoniis leges condidit, cum conaretur cives suos à moribus præsentibus ad temperantiorē vivendi rationem traducere, eosque virtutis & honesti studiosos reddere (nam erant corrupti deliciis) duos educavit catulos eodem patre eademque matre progenitos, quorum alterum passus est domi delicatioribus vesci cibis, alterum eductum venatibus exercuit. Dein cum ambos produxisset in forum, posuit illic spinas, simul & escas aliquas delicatiores, mox epusit leporem: cum igitur uterque raperetur ad assueta, alter ad escas, alter leporem invaderet: *Nonne videtis, inquit, cives, duos catulos, cum ejusdem sint generis, tamen ob diversam educationem admodum dissimiles inter sese evasisse, plusque ad honestum momenti habere exercitationem quam naturam?* Sunt qui dicant ab illo productos catulos, non quidem ex iisdem parentibus natos, sed quorum alter esset ex ignobilium canum genere, qui aluntur ad ædium custodiam, alter ex his qui aluntur ad venandum. Deinde qui erat ex ignobiliore genere exercuit ad venatum, alterum qui erat ex præ-

stantiore genere tantum deliciis exercuit. Jam cum uterque ferretur ad ea quibus assueverat, atque hoc pacto palam omnibus fecisset Lycurgus, quantum institutio valeret, tum ad meliora, tum ad deteriora, dixit: *Proinde ne nobis quidem o cives nobilitas, quam miratur hominum vulgus, ductumque ab Hercule genus, profuerit, nisi ea gesserimus, per quæ ille mortalium omnium clarissimus ac generosissimus existit, ac per omnem vitam quæ honesta sunt & discamus & exerceamus.* Reperit vir ingeniosus viam, qua multitudini philosophicis rationibus non satis idoneæ, virtutis imaginem ob oculos poneret. Quod autem ille fecit in civitate, hoc cuique patrifamilias in sua domo, cuique moderatori in suo grege faciendum est. Nam quanquam res efficax est natura, potentior tamen est institutio, quæ malam naturam corrigit & vertit in bonam.

REI DOMESTICAE CURA, AMPLISSIMA UXORI GLORIA.

Hanc sat magnificam sibi palmam vindicet uxor,
Ut curet gnava sedulitate domum.

HUISLYKHEID IS 'T VROUWEN KROON CIERAAD.

Wat kroon zoo om een vrouw te cieren,

Als 't neerstig vreedzaam huis bestieren!

I V.

REI DOMESTICÆ CURA, AMPLISSIMA UXORI
G L O R I A.

Hanc sat magnificam sibi palmam vindicet uxor,

Ut curet gnava sedulitate domum.

Γυναῖκὶ κόσμος ὁ πρόπος, καὶ χρυσία, inquit Comicus: *Mo-*
res mulierem decorant, non monilia: quo cum conve-
 nit Crates: *Mulier non ornatur auro, neque purpura,*
neque smaragdis, sed iis quæ vim & speciem addunt ho-
nestatis. Hinc illud Pauli: *Velim igitur, mulieres sese* 1 Tim.
ornent non cincinnis, vel auro, vel margaritis, vel veste II. & III.
prætiosa, sed bonis operibus, non detrahentes, sed fideles
in omnibus. Laudatur autem proba præcipue ab industria
 & verecundia: *Mulier sapiens, ait Salomon, ædificat do-* Prov. V.
num suam, & fortis oblectat virum suum, & annos vitæ
illius implebit in pace. Simile est, quod habet Græcus:

Γυνὴ γὰρ οἴκῳ πῆμα καὶ σοτηρία.

Uti exitium uxor, ita & salus ædibus.

Vulgatum jam dudum:

Γυναὶς ἐσθλῆς ἐστὶ σῶζειν οἰκείας.

Quæcunque mulier est proba, hæc servat domum.

Notum illud quoque Virgilii:

Lib. VIII.
Æneid.

- - - *Sen*

- - - - - *Seu fœmina primum ,
Cui tolerare colo vitam , tenuique Minerva
Impositum , cinerem & sopitos suscitât ignes :
Noctem addens operi , famulas ad lumina longo
Exercet penso ; castum ut servare cubile
Conjugis & possit parvos educere natos.*

*Eccles.
XXVII.*

Talem qui possidet, inchoat possessionem. Adjutorium secundum illum est, & columna, ut requies.

DAT CUNCTA MOVERI.

*Ovid. lib.
II. de art.
amandi.*

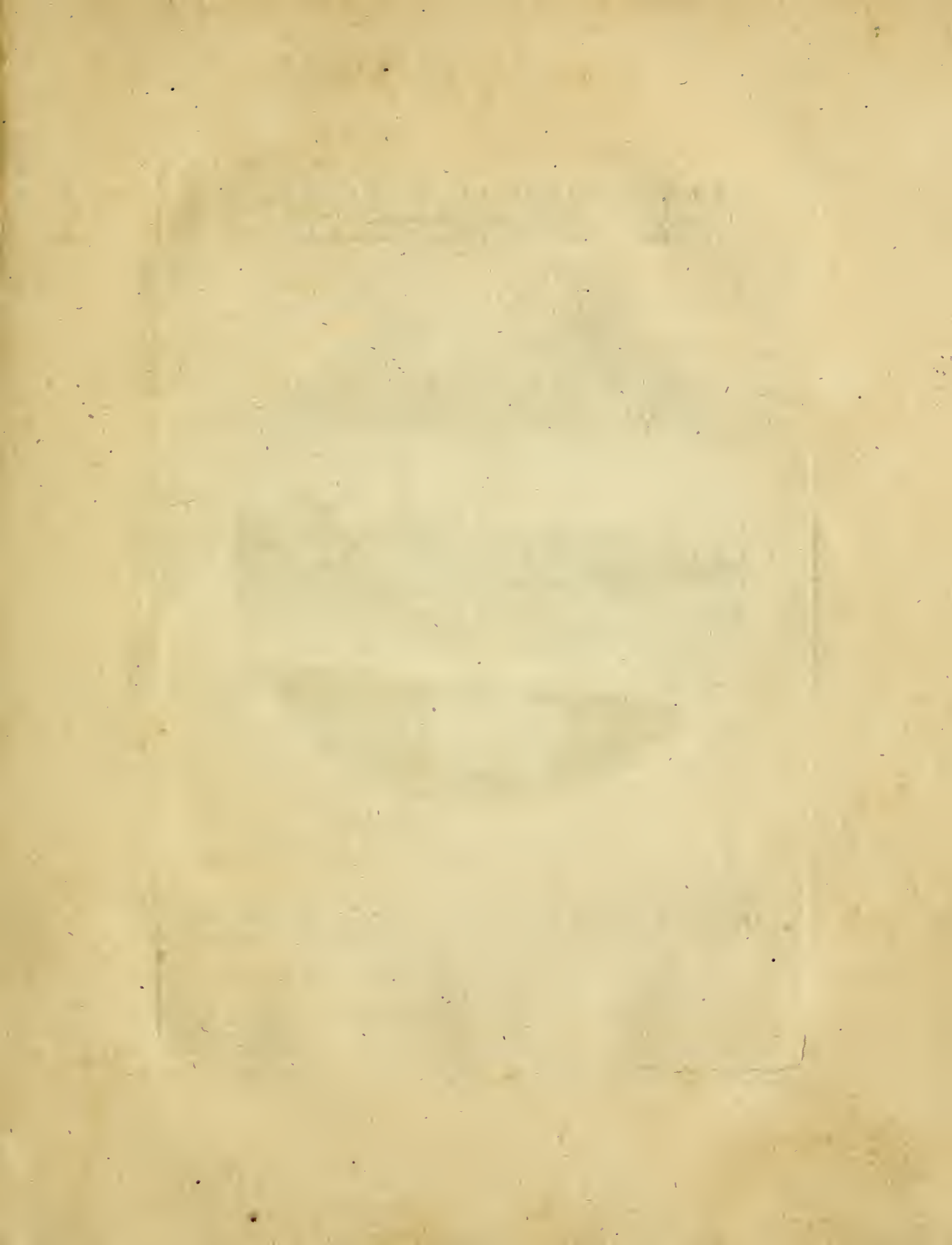
Dum vires annique sinunt , tolerate labores :

Jam veniet tacito curva senecta pede.

*Cap. X.
v. 30.*

Optime Syrach: *Melior est ^{qui} operatur & abundat in omnibus , quam qui gloriatur & eget pane.* Nam ut ait Regum sapientissimus: *In omni opere bono erit abundantia , ubi autem verba sunt plurima , ibi frequenter egestas.* Ad opus autem cum veneris , ita temperabis , ut sollicitudo operis agendi animum tuum ab iis , quæ Dei sunt , non avertat.

*Bernh. in
Doctrina.*

5
LENTO GRADU ITUR SECURÈ.
*Festina lentè. Cui praeceps profuit unquam
Cursus? at interitum saepius ille dedit.*

DIE LANGZAAM GAAT, GAAT ZEEKER.

*Wie veiliglyk zich wil gedragen,
Moet nimmermeer te schielyk jagen.*

LENTO GRADU ITUR SECURE.

*Festina lente. Cui præceptum profuit unquam
Cursus? at interitum sæpius ille dedit.*

PROVERBIUM hoc, *Festina lente*, non inenitiam ænigmati-
speciem præ se fert: propterea quod constat verbis inter
fese pugnantibus. Vim autem & sententiam si æstimes, quam
hæc tam circumcisa vocum brevitatis in se complectitur, quam
fit fecunda, quam gravis, quam salutaris, quam ad omnem
vitæ rationem late patens, profecto facile decesseris in hanc
sententiam, ut in tanto Proverbiorum numero non arbitreris
ullum aliud esse perinde dignum, quod omnibus incidatur co-
lumnis: quod pro templorum omnium foribus describatur, &
quidem aureis notis: quod in principalium aularum valvis de-
pingatur: quod primatium insculpatur annulis: quod regiis in
sceptris exprimatur, denique quod omnibus ubique monumen-
tis repræsentetur, propagetur, & celebretur. Etenim, uti mo-
la iusto velocius circumacta, facile flammam concipit: ita qui
nimium festinat, operam sæpe perdit. Imprimis principis vel
semel præcipitatum consilium, Deum immortalem! quantas
tempestates nonnunquam excitat, quantas rerum humanarum
ruinas secum trahit: cum contra maturitas quædam ac modera-
tio, simul ex vigilantia lenitudinēque temperata, ut neque
per temeritatem quicquam faciat pœnitendum, neque per fo-
cordiam quicquam prætereant, quod ad Reipub. commodum
pertinere videatur, felicitatem adferat, haud quaquam ipsis

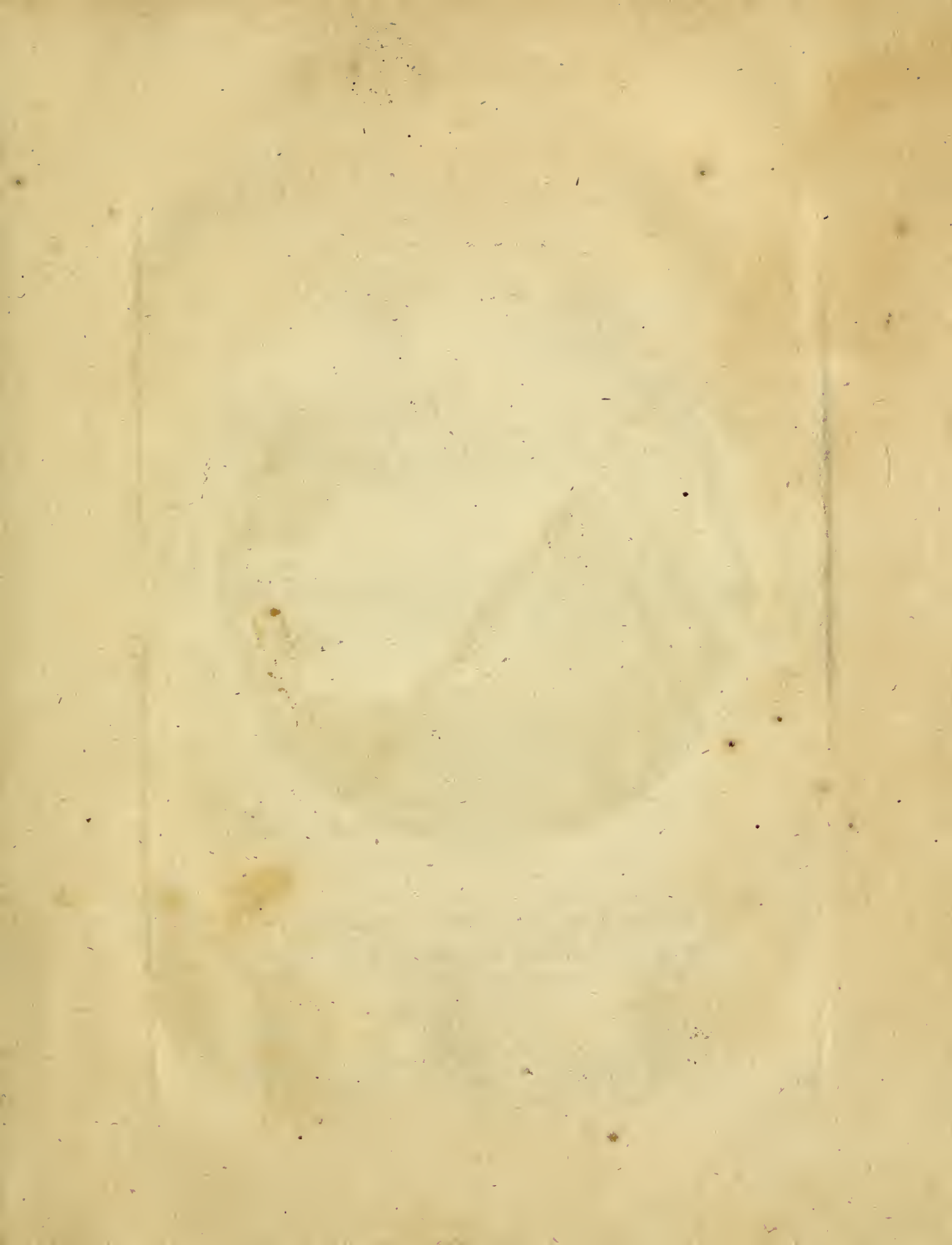
imperii terminis circumscribendam, sed & undique longe lateque ad finitimos populos dimanantem. Trifariam vero uti licebit hoc Proverbio: primum si quando admonebimur, diutius deliberandum, quam aggrediamur negotium: posteaquam statuimus, tum velociter peragendum: nam ut ad consultandi moram pertineat ancora, ita ad conficiendi celeritatem delphinus. Huc pertinet illud Sallustianum: *Antequam incipias, consulto: Ubi consulueris, mature facto opus est.* Alter usurpandi modus erit, cum admonebimur affectus animi, veluti rationis habenis reprimendos esse. Siquidem Plato animum hominis in tres partitus partes, rationem, iracundiam, concupiscentiam, in hoc Philosophiæ summam sitam esse putat, si affectus pareant rationi non aliter quam regi: cui quidem ob id ipsum sedem in cerebro, velut in arce datum existimat. Tertia utendi ratio erit, cum admonebimur, in omni negotio vitandam præcipitem celeritatem; quod vitium quibusdam ingeniis peculiariter insitum est, ut illis in omni re quantulacunque mora longa videatur. Hujusmodi festinationis comites esse solent error & pœnitentia juxta versiculum apud Græcos celebrem:

Multis malorum causa est præcipitantia.

His occinendum nobile illud Catonis dictum: *Sat cito, si sat bene*: cujus mentionem fecit divus Hieron. scribens ad Pammachium in hæc verba: *Scitum est illud quoque Catonis: Sat cito, si sat bene, quod nos quondam adolescentuli, cum à perfecto oratore in præfatiuncula diceretur, risimus.*

VI. ME-

MEDIUM TENUERE BEATI.

*In medio fixis se gradum, pulcerrima virtus:
Ultra tendentem certa ruina manet.*

MIDDELMAAT HEEFT VASTE STUTTEN.

*Wie hooger klimt als middelmaat,
Heel licht door topzwaarte overslaat.*

V. I.

MEDIUM TENUERE BEATI.

In medio fixisse gradum, pulcherrima virtus:

Ultra tendentem certa ruina manet.

Nimis alta qui petunt subito sæpe casu temeritatis suæ
pœnas luunt. Optimum in re qualibet mensura, ne-
que quicquam tentandum ultra vires modumque: quod ita
extulit Hesiodus:

Μέτρα Φυλάσσεσθαι, καὶρὸς δ' ἐπὶ πᾶσιν ἀρίστος.

Mensuram serva, modus in re est optimus omni.

Idem fere habet Plautus in Pœnulo:

Modus omnibus in rebus, soror, est optimus.

Horatius dixit:

Est modus in rebus, sunt certi denique fines;

Quos ultra, citraque nequit consistere rectum.

Huc pertinent varia Apophthegmata, quorum primum maxi-
me celebratum, & olim pro foribus templi Delphici ab Am-
phyctionibus inscriptum, γνῶθι σεαυτὸν, *Nosce te ipsum*. In
quo quidem Proverbio modestiæ mediocritatisque commenda-
tio est, ne nobis vel majora, vel etiam indigna sequamur.
Quam sententiam ita complexus est Pindarus: θνητὰ θνητοῖς
πρέπει: *Mortalia mortales decent*. Alterum est illud Por-

phyrion: *Intra tuam pelliculam te contine*; quo vetamur oblitī fortis nostræ, majora conari, quam pro nostra facultate. Sumptum id., meo iudicio, ab asino illo Cumano, quem Apologi fabulantur, adaptasse sibi leonis exuvium, atque ita sese ad tempus pro leone gessisse; donec agnitus, & magno omnium risu aliena pelle exurus, fustibus ad necem caderetur. Tertium est, μηθὲν ἄγαν, *Ne quid nimis*: quod Diogenes Laërtius Pythagoræ adscripsit: Aristoteles Bianti: alii Thaleti, alii rursus Soloni.

Rectius ego puto, quod sint mediocria cuncta.

Lib. III.
de leg.

Quartum est: *Dimidium plus toto*. Hoc ænigmate proverbiali iterum commendatur aurea mediocritas. Plato: *Nonne quod ignoraverint Hesiodum rectissime dicentem, dimidium saepe numero plus esse quam totum, videlicet cum totum accipere noxium fuerit, dimidium autem moderatum*. Ad eundem modum enarrant Hesiodi interpretes: in toto significatam esse τὴν πλεονεξίαν, in dimidio τὴν ἰσότητα. Siquidem qui dimidio contentus est, is medio consistit: contra quisquis ad totum usque progreditur, is mediocritatem prætergressus, ad extremum perveniat oportet. Cætera supersedeo.

V I I.

PREMITUR PONDERE QUISQUE SUO.

Nil non mola aliqua fecit Natura gravatum:

Mortales premimur pondere quisque suo.

EJusdem fere argumenti est quod vulgo dicitur:

- - - *Nihil est ab omni parte beatum.*

Nam quanquam aliena nobis, nostra sæpe plus aliis placent; tamen nulla est fortuna, quæ non admixtum habet aliquid infortunii, nulla felicitas, quæ non quodammodo est infelix, nullus in terris status, qui non aliqua ex parte calamitosus. *Bonum invenire Demea nullum potes, admixta cui non aliqua portio mali*, ut ait ille: aut si mavis Græce:

Οὐκ ἔστιν ἕστις πάντ' ἀνὴρ ἐνδαιμονεῖ;

Εἶναι δ' ὑπόλαβε καὶ σε τῶν πολλῶν ἓνα.

Beatus omni ex parte nullus uspiam,

Unum esse de multis putato te quoque.

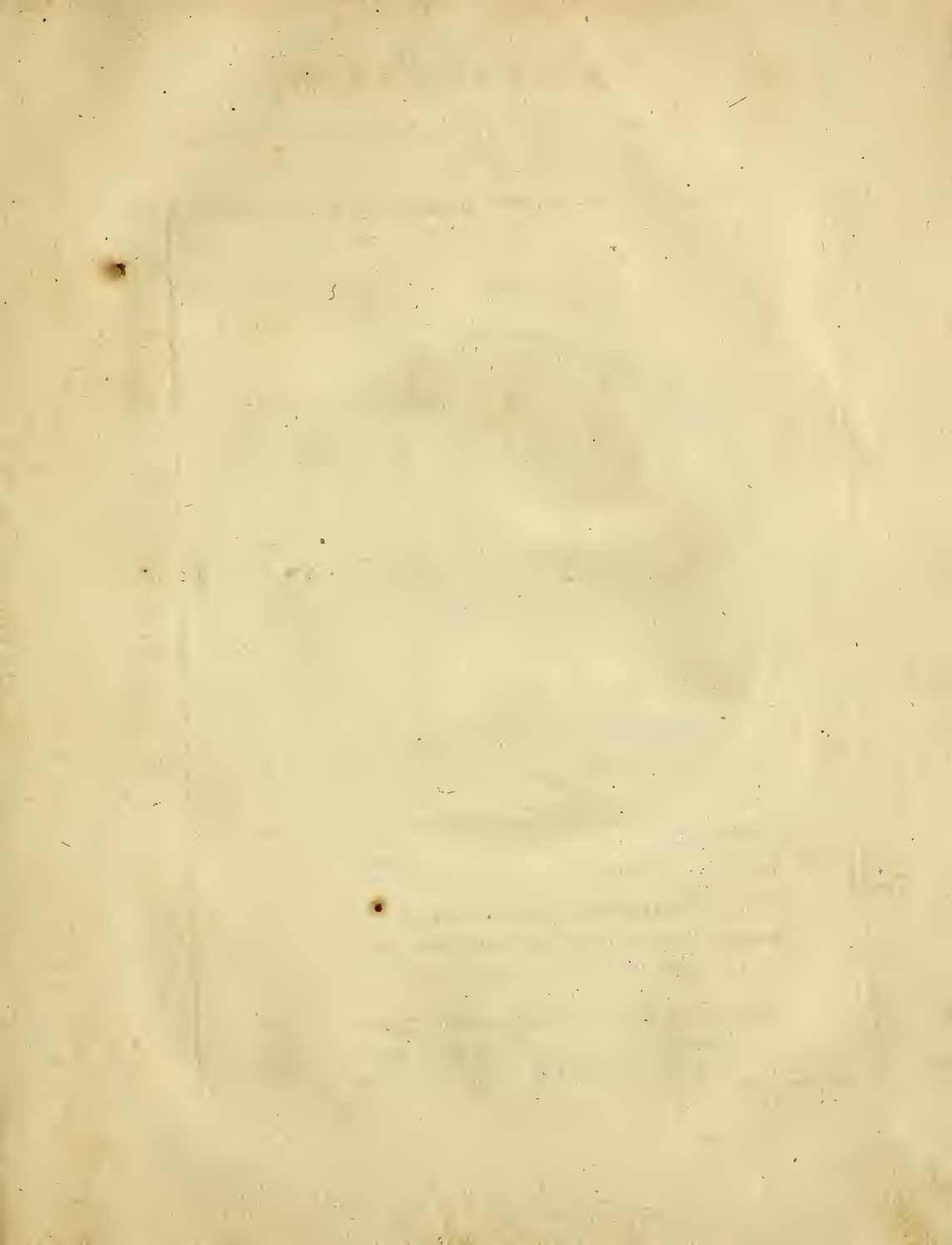
Regna, imperia, honores, nobilitas, divitiæ, opes, & quæ sunt alia iis similia, nemo unquam mortalium sine dolore possedit. Vita scilicet, quam vivimus, laboriosa, plena miseriis, obsessa calamitatibus, in qua finis alterius mali gradus est futuri. *Prospera hujus mundi*, inquit Augu-^{Epist.}stinus, *asperitatem habent veram, jucunditatem falsam.* ^{XXXVI}

Fp. Fam.
V. 1

certum dolorem, incertam voluptatem, durum laborem, timidam quietem, rem plenam miseriæ, spem beatitudinis inanem. Recte itaque Cicero: Homines nos esse meminimus, ea lege natos, ut omnibus telis fortunæ proposita sit vita nostra: neque esse recusandum, quo minus ea, qua nati simus conditione, vivamus: neve tam graviter eos casus feramus, quos nullo consilio vitare possumus: eventisque aliorum memoria repetendis, nihil accidisse nobis novi cogitemus.

Simile est quod habet Terentius in Phormione:

*Quod fors feret, feremus æquo animo
- - - Istuc viri est officium.*

SUUM CUIQUE TRIBUE.

Aequum, cerne, levi momento distat iniquo:

Ad leges aequi dirigat omne manus.

IN ALLES IS D'EVENAAR TE HOUDEN.

Die mensch heeft wis't gerustste leeren,

Die elk naar recht het zyn kan geeven.

V I I I.

SUUM CUIQUE TRIBUE.

Æquum, cerne, levi momento distat iniquo:

Ad leges æqui dirigit omne manus.

REcte monet Syrach: *Pro justitia agonizare pro ani-* Cap. IV.
ma tua usque ad mortem, certa pro justitia, &
Deus expugnabit pro te inimicos tuos. Etenim qui ope-
 ratur justitiam, ipse exaltabitur. *Justitia justī, inquit*
Propheta, super eum erit, & impietas impiī super eum Ezechiel. XVIII.
erit. Est autem justitia, quæ nihil alienum vindicat, quæ
 suum cuique tribuit, quæ negligit propriam utilitatem, ut
 servet communem æquitatem. Hæc omnium domina at-
 que regina virtutum. Nam sine prudentia plurimum va- I. De leg.
 lebit justitia, sine justitia autem nihil valebit prudentia. *Ju-*
stitiæ, inquit Cicero, ex qua una virtute viri boni no-
minantur, maximus inest splendor; neque tantum homin;
solitario, atque in agro vitam degenti necessaria est;
sed eis etiam qui vendunt, emunt, conducunt, locant,
contrahendisque negotiis implicantur, ad rem gerendam:
tantaque ejus vis est, ut nec illi, qui scelere & male-
ficio pascuntur, possint sine aliqua justitiæ particula vi-
vere. Ex Indis, qui Pedalii vocabantur, nil fere aliud in Ex Stobæo
 sacrificiis à Diis immortalibus petebant, quam justitiam, ra- Cælius lib. XXI.
 ti,

*In lib. Cur
Deus ho-
mo.*

ti, se omnium facile virtutum compotes futuros, si vel hanc unam essent consecuti. Sed quoniam Justitia est unicuique suum tribuere, tribuendum igitur, ut habet Anselmus, *majori reverentiam, pari concordiam, minori disciplinam, Deo obedientiam, sibi sanctimoniam, inimico patientiam, egeno operosam misericordiam.* Optime Græcus:

Δίκαιος ἰσθ', ἵνα καὶ δικαίων δὴ τύχης.

Sis æquus, æqua consequaris ut itidem.

9
METUE SUBLIMIA.

*Stas in praecipiti, qui sceptro inniteris; illinc,
Ni circumgestes lumina mille, rues.*

STEILTE IS GEVAARLYK.

*Wie op den Ryks staf't luf wil wagen,
Moet zich voor al voorzichtig dragen.*

I X.

METUE SUBLIMIA.

Stas in præcipiti, qui sceptro inniteris; illinc

Ni circumgestes lumina mille rues.

JAm dudum experientia comprobatum, quam verum sit illud quod habet Seneca in Hippolyto:

Fraus sublimi regnat in aula.

Sæpe enim videmus, nonnullos Principum favore & gratia eo usque provectos, ut sibi omnia tuta, nec quicquam in terris timendum arbitrentur: cum interea in summo dignitatis fastigio fulgentes, arrogantes ac cæci, nec sibi satis caventes, repente ad infima detrusi, suo ipsi exemplo discunt, nihil tam excelsum, nihil tam fortunatum, quod non merito sit suspectandum. Etenim ut Colossi, seu statux male libratæ sæpius subvertuntur, ita & nimius honos evertit multos: & ut in rerum natura, quæ spectatissime florent, celerrime marcescunt, ut rosæ, lilia, violæ, cum alia durent, ita in hominum vita, quæ florentissima sunt, citissime vertuntur in diversum.

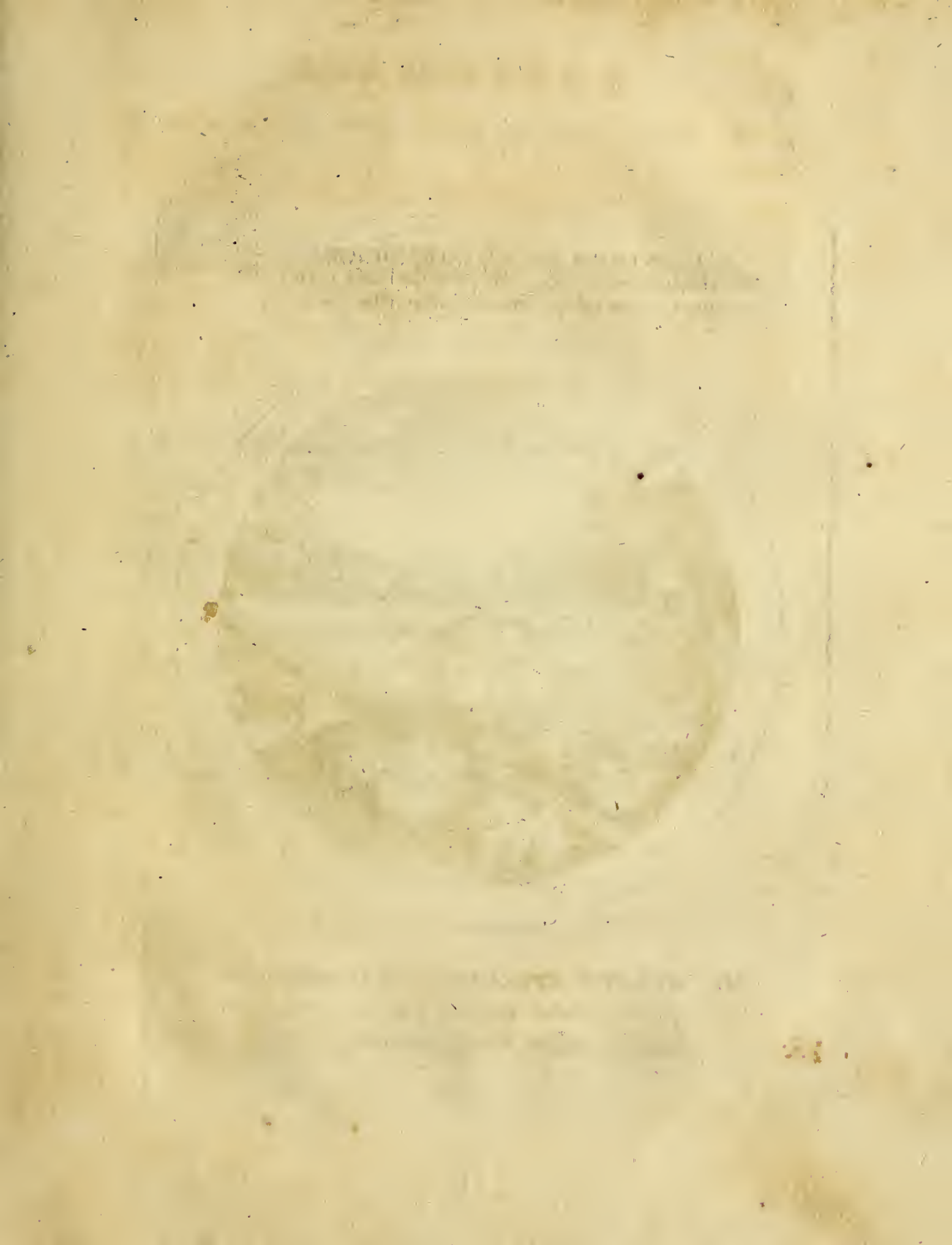
Quem dies vidit veniens superbum,

Hunc dies vidit fugiens jacentem.

Exemplum illustre præbuit Belisarius, quondam imperii

gloria, principum amor, civium decus; subito tamen ac temporis momento ex deliciis ad egestatem, ex triumphis ad funera, ex victoriis ad clades, ex honoribus ad infamiam traductus.

Optime igitur Artaxerxis gener, cum irato rege rejectus & condemnatus esset: *Quemadmodum, inquit, supputatorum digiti nunc infinitum numerum, nunc unum tantum possunt ponere; sic Regum amici nunc quidvis pollent, nunc nihil.*

PLANIORA SUNT COMMODIORA .

Ne nimium adscendas, non sunt sublimia tuta :
Quae minus est praeceps, aptior illa via .

DE MINSTE STEILTE GEMAKKELYKST.

*Het Slekje dat zyn huys mee draagt,
De minste steilte 't best behaagt .*

X.

PLANIORA SUNT COMMODIORA.

Ne nimium adscendas; non sunt sublimia tuta:

Quæ minus est præceptis aptior illa via.

IN re qualibet spectandum semper quid vires nostræ possunt. Stultum est tentare, quod efficere nequeas. *Omnis actio*, inquit Cicero, *vacare debet temeritate & negligentia*: temeritate, ne quicquam tibi assumas, quod facultatem & conditionem tuam excedit: negligentia, ne ab opere & labore desistas, sed assidue progrediendo, & commodiorem viam sequendo, ad metam tendas. Montem licet altissimum conscendes, si prudenter agendo, eam insistis viam, quæ minus præceptis, minus quoque molesta & periculosa sit: cum contra ardua, ignota atque aspera petendo, non tantum nihil proficis, sed & sæpe magnis passibus in præcipitium ruis. Recte igitur, quisquis est, dixit: *Quanto majus sit, quod obversatur periculum, tanto major debet esse cautela*. Notum illud quoque Comici.

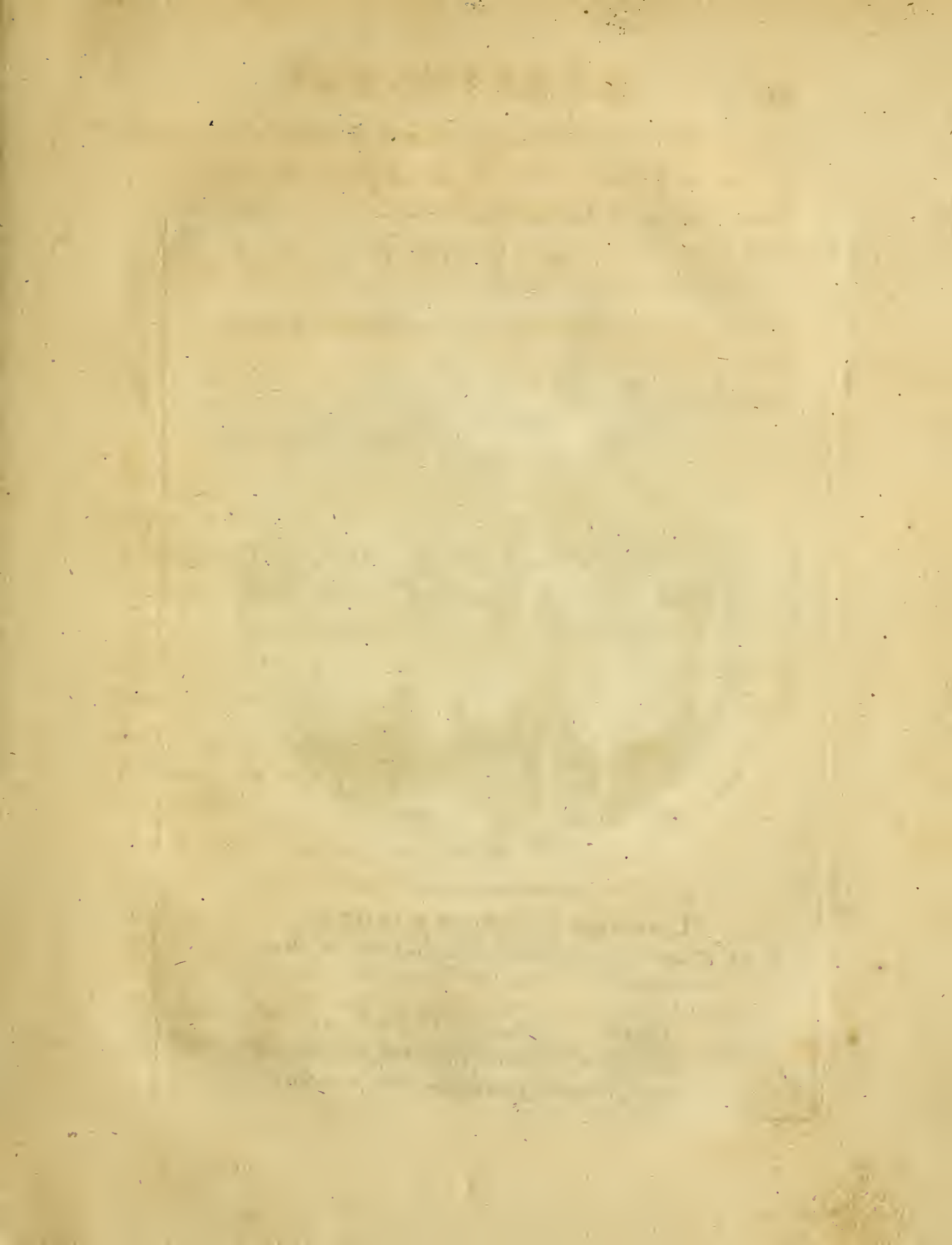
Ἀγαθὸν μέγιστον ἢ Φρόνησις ἐστὶ ἀέλ.

Prudentia bonum semper est quam maximum.

Augustinus ait: *Ubiunque fuerit prudentia, frustrantur universa contraria: ubi autem prudentia negligitur, omnia contraria dominantur.*

LABORIA SUNT COMMODORE

XI. LA.

LABORE ET COELI FAVORE.
 Et Phoebus et manibus cultricibus exit in altum
 Surculus: alterutro deficiente perit.

DOOR ARBEID EN ZEEGEN.
*Den telg die's hemels glansch bestraalde,
 Haast schaduwryk vol vruchten praalde:*

X I.

LABORE ET COELI FAVORE.

Et Phæbo & manibus custricibus exit in altum

Surculus; alterutro deficiente perit.

Verissime Græcus:

Τῆς ἐπιμελείας δοῦλα πάντα γίγνεται.

Diligentiæ cuncta parere solent.

Hinc illud Maronis:

Labor improbus omnia vincit.

Nihil enim tam arduum, nihil tam excelsum, quod non labore & industria paretur; juxta vulgatum illud:

Laboribus divi omnia vendunt.

Cum contra:

Nil sine magno

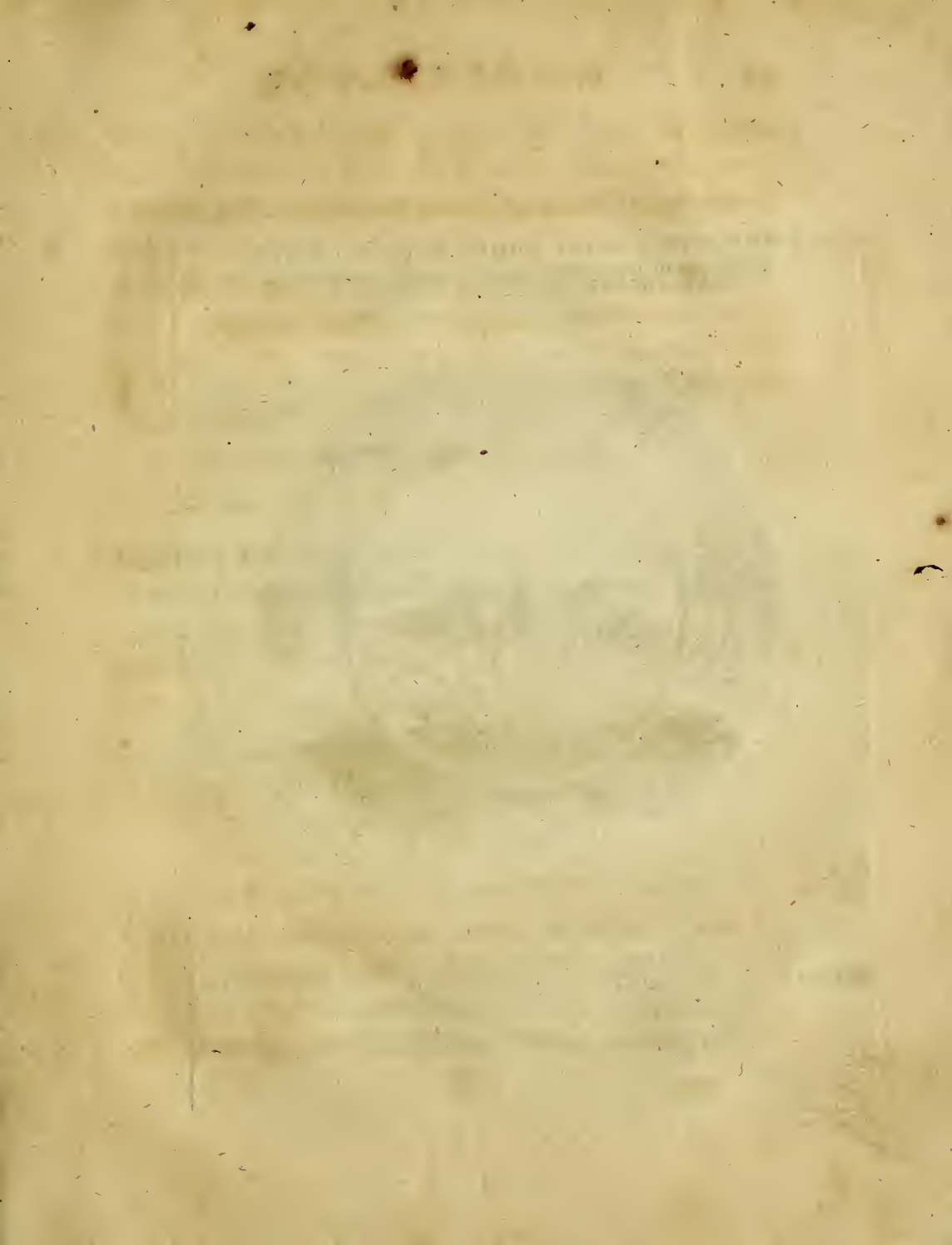
Vita labore dedit mortalibus.

*Horat. 1.
Serm. 9.*

Nec tamen quicquam efficies nisi favore divino, & frustra laborabis, nisi Deus opus benedicat. Quid enim si quis indefessus agrum colendo, sibi fructus promittat haud pœnitendos, quid si surculum plantando eumque assidue rigando, arborem

expectet procerum, nisi numinis supremi clementia, celestis inquam gratia, ad hoc ipsum quod agit concurrat. Hinc illæ Platonice locutiones: *Si Deus concefferit: Deo favente;*

1 Cor. II. *Deo volente.* Huc sane respexit Paulus, cum ait: *Non ille qui plantat est aliquid, neque qui rigat est aliquid; sed qui incrementum dat Deus.* Concludendum ergo nihil a Deo concedi absque labore: & contra nihil labore effici absque divino favore.

FOVENTE COELO PROVENIUNT OMNIA. 12

Ridet ager, plenisque seges turgescit aristis,
Descendit coeli dum favor irriguus.

'sHEMELS INVLOED MAAKT ALLES VRUCHTBAAR.

Al 't aardryks vruchtbaarheid en kracht,

Word van des hemels gunst verwacht.

X I L

FOVENTE COELO PROVENIUNT OMNIA.

*Ridet ager, plenisque seges turgescit aristis,
Descendit cœli dum favor irriguus.*

Quicquid in terris utile ac beatum a Dei pendet clementia.

- - - - - *Favor omnis ab alto
Defluit in terras.*

Consentit Jacobus, cum ait: *Omnis donatio bona & omne donum perfectum desursum est, descendens a Patre lumine, apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio.* Cap. 1.
vers. 17.

*Quo nihil esse potest nec fingi majus, ab omni
Corporea stans mole procul, tamen omnia fingens
Corpora, vel prorsus mutari nescia, vel quæ
Temporis anfractu longo labefacta fatiscunt:
Principium sine principio, fons unde bonorum
Effluit omne genus, naturæ rector ac auctor,
Omnia comprehendens; at non comprehensus ab ullo.
Nusquam habitans & ubique habitans, immobilis & dans
Assidue motum cunctis; a quo omnia, & in quem
Omnia, perquem etiam sunt omnia, semper eadem*

Con-

*Conditione manens, nullo mutabilis ævo:
Quo sine nil pareret tellus, nil gigneret aquor.*

Omnia igitur quibus fruimur bona tanquam Dei beneficia
consideranda sunt. Hinc tritum illud: *A Jove principium.*
Nam ut ait Poëta:

- - - - - *Nihil est mortalibus unquam
Utilius quam cælestem sancteque pieque
Orando sibi querere opem & agnoscere Divos.*

FERTILIOR IMBRE RIGATUS AGER.

Irrorat terras pluvio dum Iupiter imbre,
Nil non in terris fertilitate viget.

REEGEN BAARD ZEEGEN.

— Die's hemels reegen mild besproeid,
Ter voller bloei en grootheid groeid.

XIII.

FERTILIOR IMBRE RIGATUS AGER.

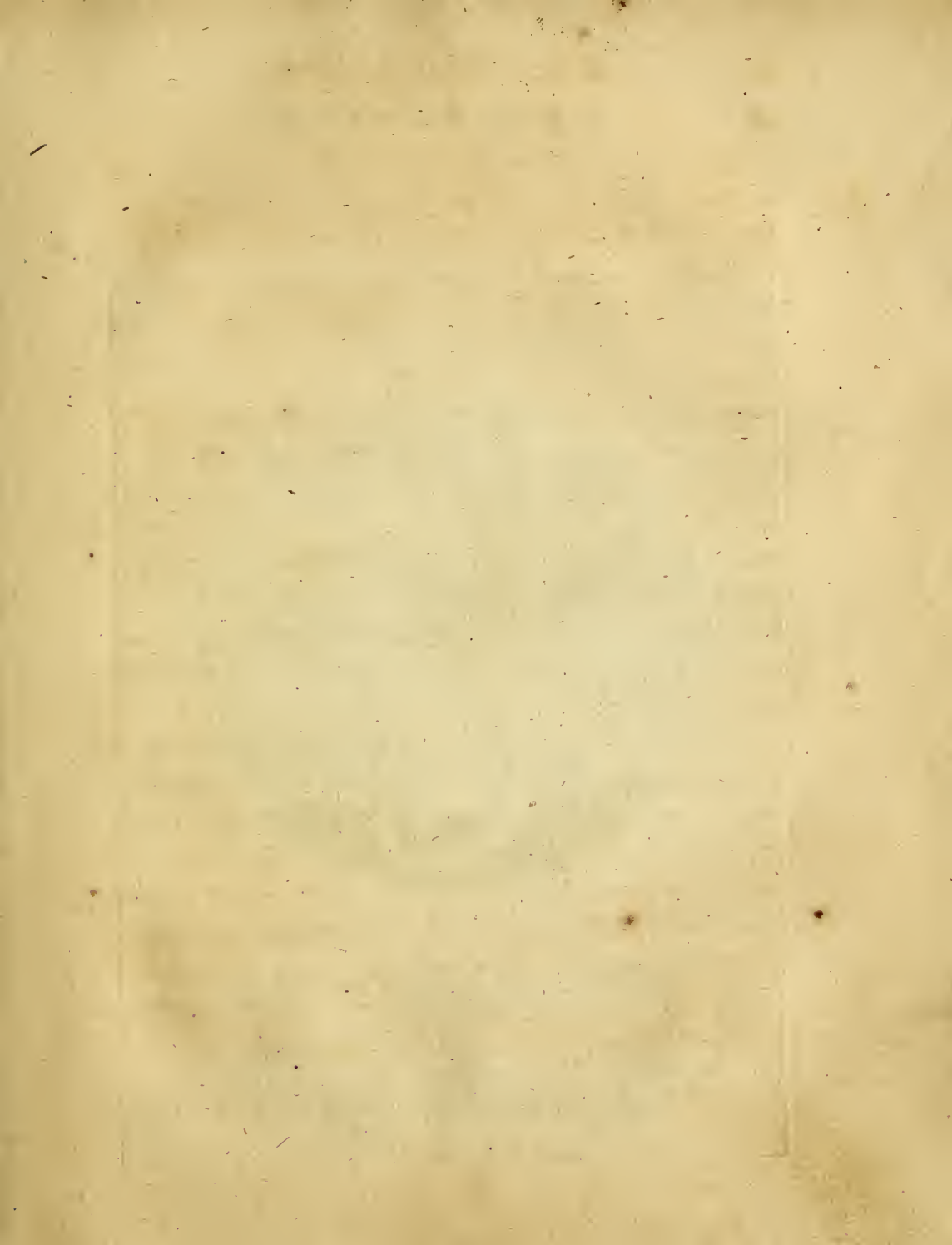
*Irrorat terras pluvio dum Jupiter imbre,
Nil non in terris fertilitate viget.*

DOcemur isthoc emblemate, hominem, quanquam per se ineptus sit ad bonum, tamen, cum irrigetur rore cœlesti, uberrimos edere fructus. Hinc illud Apostoli: *Omnia possum per eum qui me gratia confortat*: Per gratiam autem intelligimus primo Dei favorem ac benevolentiam, ex qua benefacit. Non quod affectus aliquis in Deo locum habeat, vel affectus analogum, sed ex effectis Deo improprie tribuatur: quo sensu gratia & debitum opponuntur. Deinde significat gratiæ effectum in nobis, donum Evangelicum, præsertim salutare. Denique ejus abundantiam intensivam & extensivam. Omnia conjuncta habet Lucas: *Per viscera misericordiæ Dei nostri, quibus nos* *Cap. 1.
vers. 78.* *visitavit oriens ex alto.* Vox autem sumpta latissime, ut omnia comprehendat, quæ diximus, & Dei amorem & dona Evangelica, pro ratione dispensationis divinæ sub N. nunc Testamento, omne illud complectitur, quod hominem aptum ac idoneum reddit iis producendis fructibus, quibus Deo gratus & acceptus, tandem aliquando consequatur id

D
ipsum,

ipsum, quod Dei bonitas ac clementia imprimis intendit. Neque enim nos ipsi quicquam valemus, sed omne quod in nobis est bonum à Deo proficiscitur: Deo inquam, cui proprium est misereri, & qui ex se ipso miserandi sumit materiam.

ABUNDANTIA GRATIAM POSTULAT.

*Si tibi sit coelo data dives copia rerum,
Auctori veniat gratia digna Deo.*

OVERVLOED EISCHT DANKBAARHEID.

*Gelukkig die door de overvloed,
Gebragt word tot het hoogste goed!*

X I V.

ABUNDANTIA GRATIAM POSTULAT.

*Si tibi sit cælo data dives copia rerum,
Auctori veniat gratia digna Deo.*

Optima beneficiorum custos est ipsa memoria beneficio-
rum, & perpetua confessio gratiarum. *Hunc maxi-* *Chrysoſt.
in Matth.*
me cultum, inquit Galenus, *a nobis Deus exigit, non*
ut hecatombas taurorum illi sacrificemus, sed ut omnibus
notum faciamus, quanta sit ejus potentia, sapientia & boni-
tas. Danti enim nihil gratius ab accipiente rependi potest,
quam si gratum habuerit, quod gratis accepit: nam spiritui
gratiæ contumeliam facit, qui beneficium dantis grata men-
te non suscipit. Hinc Epictetus: *Si quid mente valemus,*
quid nobis agendum, nisi ut Deum assidue celebremus,
gratiarum actiones canamus, dum terram fodimus aut ver-
timus; seu laboramus, seu requiescimus! Quas autem?
Magnus Deus, qui hæc instrumenta dedit: Magnus, qui
manus ipsas largitus est nobis: Magnus vero, qui tanta
insuper nobis beneficia contulit. Pertinet huc illud Plauti: *Pœnulo
Act. V. 4.*

*Diis est æquum gratias nos agere sempiternas,
Cum nostram pietatem approbant decorantque Dî im-*
mortales.

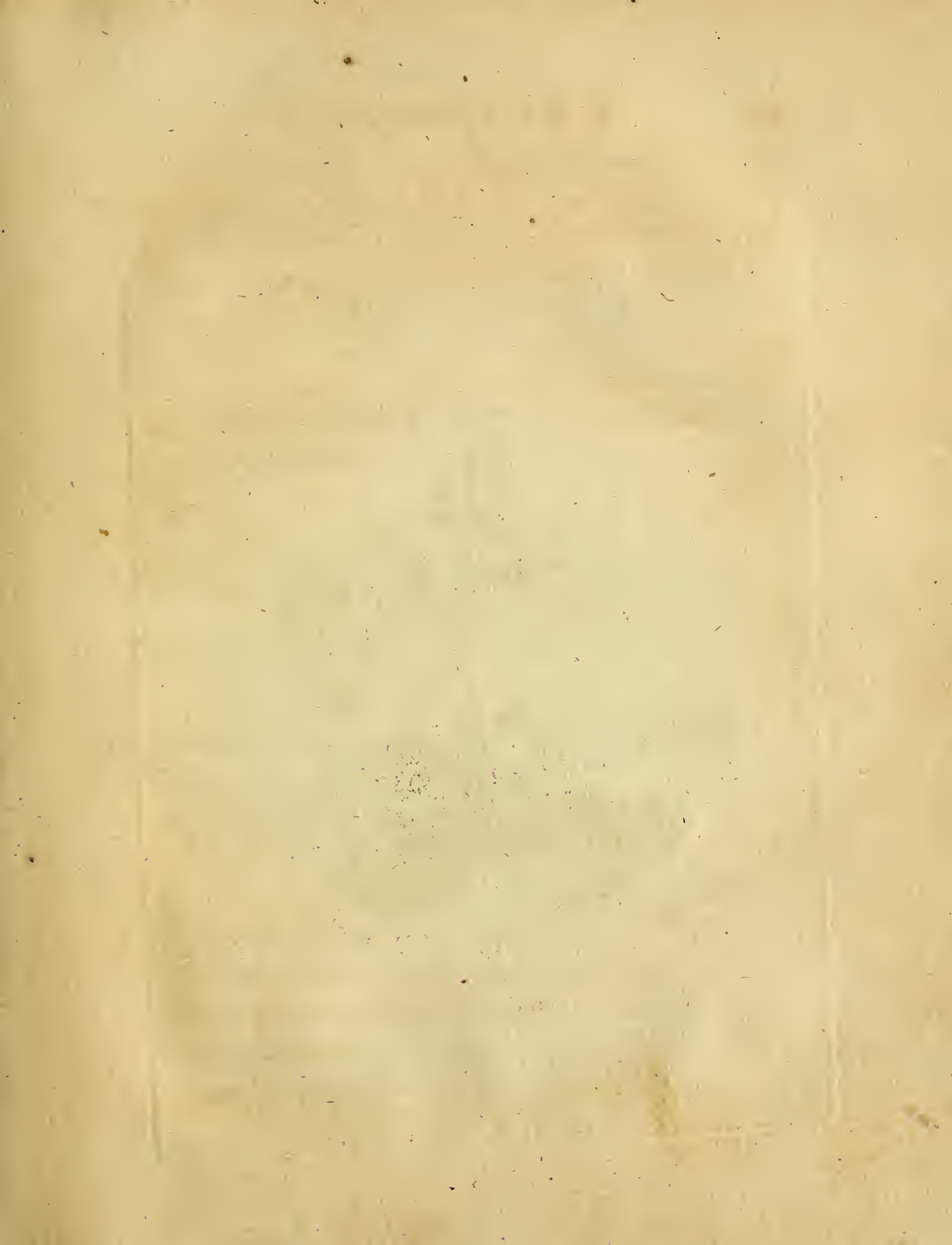
Pulcra est illa Ambrosii sententia de fratre Satyro: Nullum *In Orat.
re-ſponſum.*

referenda gratia majus est officium. Quod si homini non referre, simile homicidii judicatum est: quantum crimen non referre Deo!

Exemplum præbent vel ipsæ aviculæ, quæ in Dei celebratione sunt assiduæ. Epictetus: *Si lusciniæ essem, facerem quod lusciniæ: cum autem homo rationalis sum, quid faciam? Laudabo Deum, nec cessabo unquam.*

Laudantur igitur Agesilaus, qui, quoties fortuna utebatur prospera, non homines præ se contemnebat, sed & Diis gratias habebat, teste Xenophonte: Socrates, qui pro frugibus Deo sacrificandum censuit: Populus Romanus, qui supplicationes Diis decrevit, quoties vel insigni aliqua calamitate liberatus, vel victoria insigni potitus esset.

OMNIS FORMA CADUCA.
 Ad radios primi floret rosa splendida solis;
 At moriens flectit sole cadente caput.

GEEN SCHOONHEID BESTENDIG.
 De roos van't morgen licht bescheenen,
 Is vaak ter avond zon verdweenen.

XV.

OMNIS FORMA CADUCA.

Ad radios primi floret rosa splendida solis:

At moriens flectit sole cadente caput.

IN rerum natura quæ florentissima sunt, citissime vertuntur in diversum.

Forma bonum fragile est: quantumque accedit ad annos, Ovid. de art. II.

Fit minor: & spatio carpitur ipsa suo.

Nec semper violæ, nec semper lilia florent:

Et riget amissa spina relicta rosa.

Et tibi jam venient cani, formose, capilli:

Jam venient rugæ, quæ tibi corpus arent.

In eundem fere sensum cecinit Seneca in Hercule Oeteo.

Ut alta sylvas forma vernantes alit,

Quas nemore nudo primus investit tepor:

At cum solutos extulit Boreas Notos,

Et sæva totas bruma decussit comas.

Deforme foliis aspicias truncis nemus:

Sic nostra longum forma percurrrens iter,

Deperdit aliquid semper, & fulget minus:

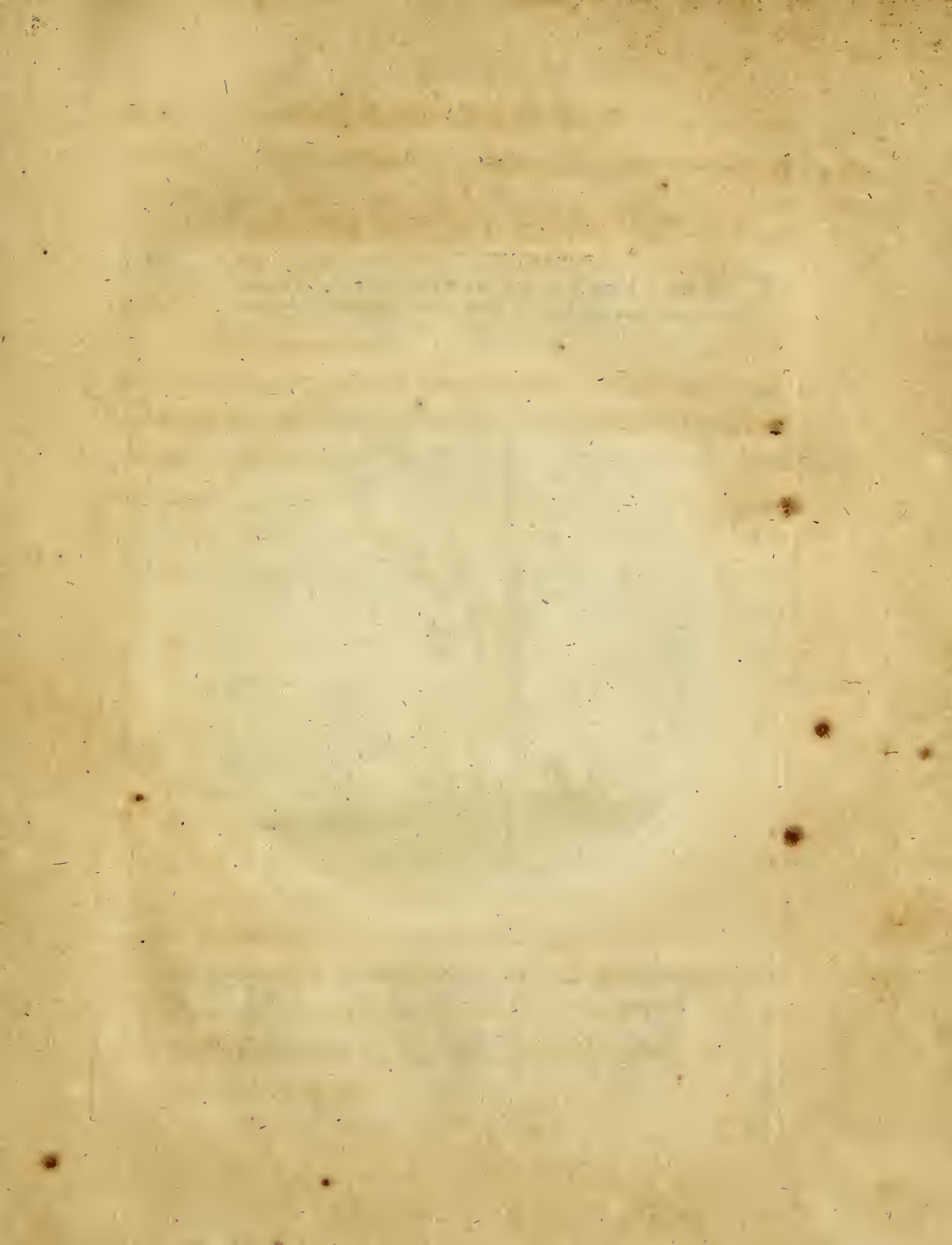
Malisque minus est quicquid in nobis fuit

Olim petitem, cecidit.

Eclog. IV. Simile quid habet Nemefianus:

*Non hoc ſemper eris , perdunt & gramina flores ,
Perdit ſpina roſas , nec ſemper lilia candent.
Nec longum tenet uva comas , nec populus umbras ;
Donum forma brevis eſt , nec ſibi commodat omnis.*

Bion olim dicebat , formam eſſe bonum alienum : ſentiens
extra hominem eſſe , quod ſibi nec dare poteſt , nec tueri da-
tum.

VIS COELI SUFFICIT UNA.
*Sponte sua umbroso stat vitis palmite: dextrae
Non cultriciis eget, quod fovet aura Dei.*

GODS KRACHT VERANDERD ALLES.

*De wilde wyngaard vruchten draagt,
Als't Gods genaden kracht behaagt.*

X V. I.

COELI VIS SUFFICIT UNA.

*Sponte sua umbroso stat vitis palmite: dextræ
Non cultricis eget, quod fovet aura Dei.*

Solus Deus vere fortis ac potens, qui ut nutu suo nos quondam creavit, ita quoque mortuos regeneravit. *Volens*, inquit Apostolus, *nos progeniit sermone veritatis, ut essemus primitiæ quædam eorum quæ creavit.* Hunc sane successum habuere molimina ejus, qui homicida est ab initio, ut quotquot existunt homines, antequam regenerentur, natura sua mortui sint in lapsibus & peccatis. Per regenerationem autem nova illis vita inditur: resultans ex gratiosa unione cum Deo ejusque spiritu. Cujus tanta quidem vis est, ut subito hominem mutando, ex feroci mansuetum, ex superbo humilem, ex immorigero obedientem reddat. Illustre ejus quod diximus exemplum habemus in Apostolo gentium Paulo, qui dum minas ac cædem spiraret adversus Christicolas, repente luce de cælo circumfusus, ac dilapsus in terram, ejus, quem igne & ferro persequabatur, servitio se mancipavit. Opus sane longe præstantissimum, & tantum quidem, ut prima fronte vel ipso Hæbræorum magistro Nicodemo videretur fieri non posse. Cyprianus de seipso: *Ergo cum in tenebris atque nocte cæca jacerem,*

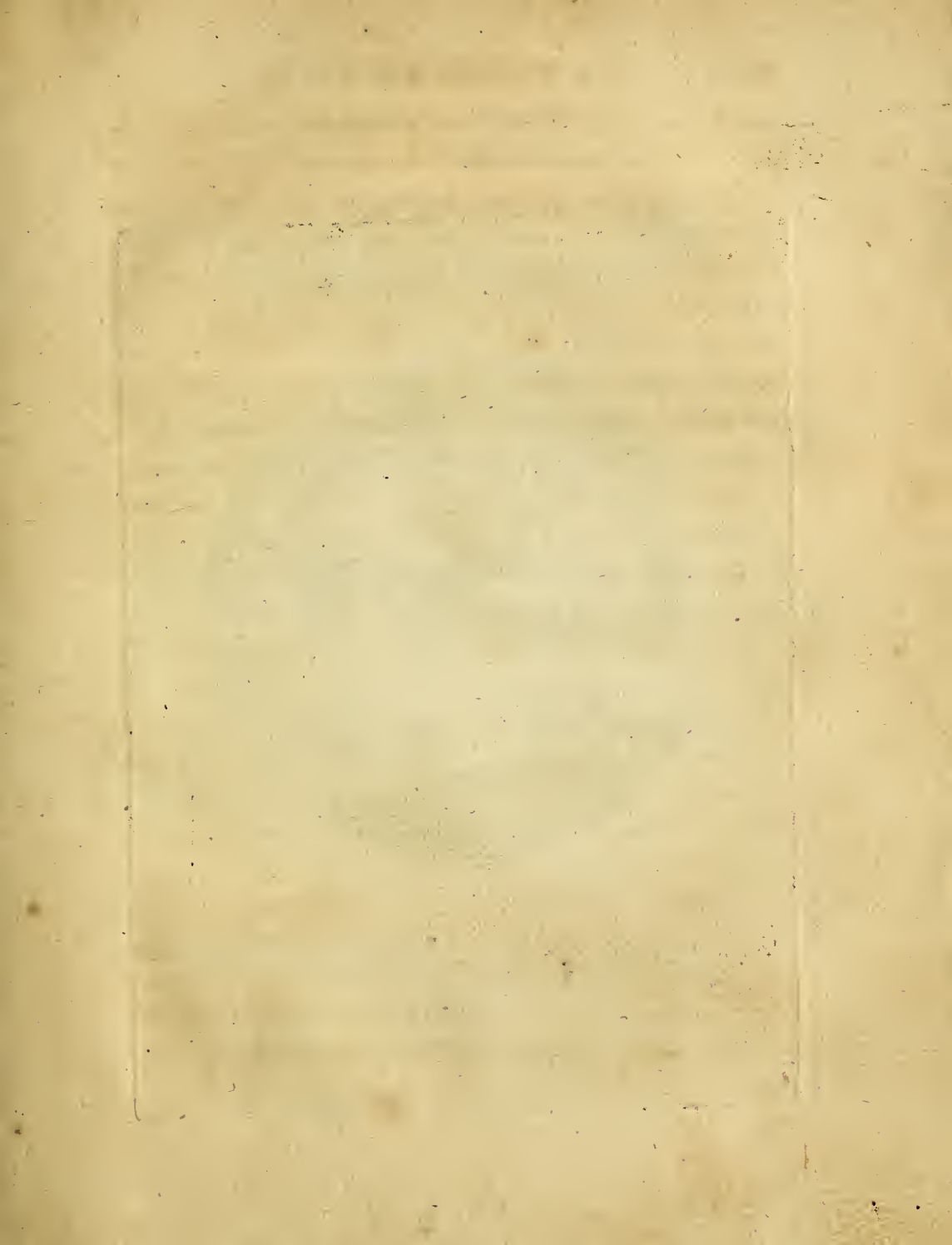
*Jacob. 1;
18.*

Ep. II.

cum-

*cumque in salo jactantis Jaculi nutabundus ac dubius vesti-
giis oberrantibus fluctuarem, vitæ meæ nescius, veritatis
ac lucis alienus; difficile prorsus pro illis tunc moribus
opinabar, quod in salutem mihi divina indulgentia polli-
cebatur, ut quis denuo renasci posset, utque in novam vi-
tam animatus, quod prius fuerat exueret. Qui possibilis,
ajebam, est tanta conversio, ut repente ac perneciter exua-
tur, quod vel genuinum situ materiæ naturalis obduruit,
vel usurpatum diu senio vetustatis induruit?*

17
TRANSIT MOMENTO GLORIA MUNDI.
Decerpti floris subito succusque colorque,
Et modo quae fuerat, gratia tota fugit.

'S WERELDS SCHOON VERWELKT HAAST.
*De bloem van wortel sap ontbloomt,
Haast van zyn verf en glansch verschoot.*

X V I I.

TRANSIT MOMENTO GLORIA MUNDI.

*Decerpti floris subito succusque colorque
Et modo quæ fuerat, gratia tota fugit.*

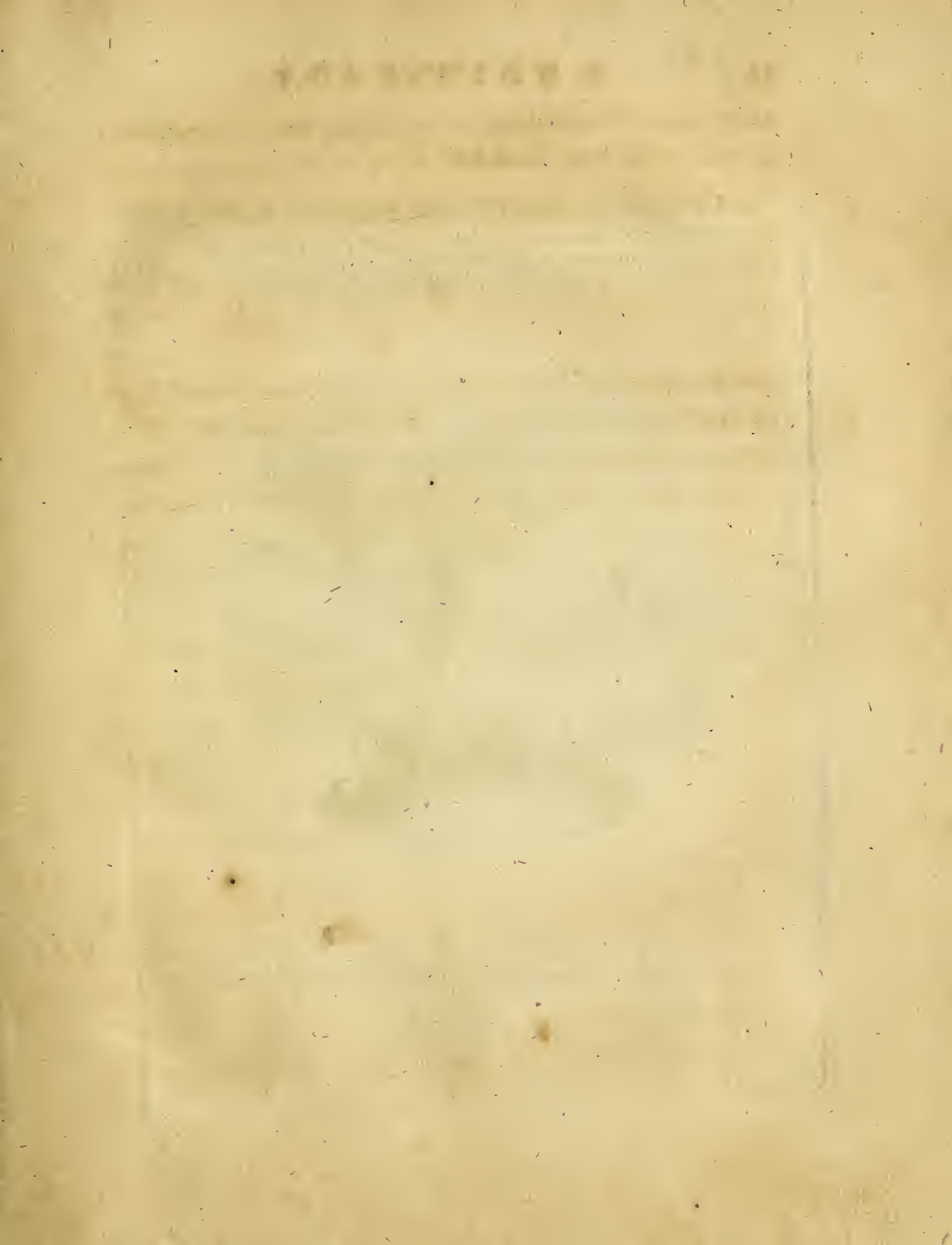
Mundi gloria & quicquid in eo donum breve, & res fugax est. *Mundus*, inquit Joannes, *transit* & *concupiscentia ejus*. Ludos facit fortuna & subito nobis mortalibus honores, divitias, gratiam, atque formam eripit: quorum alia inter manus diripientium scissa sunt: alia infida societate divisa: alia magno detrimento eorum, in quos devenerant, deprehensa. Hinc illud Augustini: *O amatores mundi, cujus rei gratia militatis: major enim non poterit esse spes vestra, quam ut amici mundi sitis. Et quid quæso ibi nisi fragile, plenum periculis, quibus & pervenitur ad majus periculum? Pereant hæc omnia, & dimittamus hæc vana & inania; conferamus nos ad solam inquisitionem eorum, quæ finem non habent: vita hæc misera est, mors subito obrepit, & post hæc negligentia pœna supplicio luenda est.* Etenim nihil in hoc mundo stabile, nihil firmum, sed omnia quasi unius noctis fungi, uti subito fiunt, ita quoque subito pereunt. Nihil in eo quod vel fructum adferat laboranti, vel fulcimentum innitenti. Gloria ejus quam fallax, quam brevis, quam sæpe

*Ep. I. cap.
II. vers. 17.*

*In Lib.
Confess.*

etiam turpis! ita quidem, ut non injuria Tragicus exclamet:
Gloria mundi nihil aliud est, quam aurium inflatio magna.
Quid enim fortis gloriatur, quem corporis ægritudo efficit infirmum? Quid dives gloriatur, cujus spem fur aut Tyrannus arripit? Quid nobilitas gloriatur affectata, nonnunquam indignis & miserabilioribus serviens. Hæc omnia si quis secum consideret, non errasse fatebitur, qui rerum terrestrium fragilitatem ut ostenderent, mundum & quicquid in eo compararunt bullæ, fumo, vento, gramini, flosculis decerptis, tanquam subito pereuntibus? Breviter autem, sed copiose dixit Salomon: *Vanitas vanitatum, & omnia vanitas.*

OMNE NIMIUM VERTITUR IN VITIUM .
Cui tempestivus sit Phoebus, prospera crescit
Arbor; at immodicis aestibus uita perit .

18

TE GROOTEN HITTE VERZENGT .

*Daar Tebus glansch te hard op schynt ,
Liet of zyn staer of steel verquynt .*

X V I I I.

OMNE NIMIUM VERTITUR IN VITIUM.

*Cui tempestivus sit Phæbus prospera crescit
Arbor; at immodicis æstibus usta perit.*

REs natura sua optimas, nisi modus adsit, malas fieri, non solum ratio, sed & usus docet: *Perniciosissimum in omni quidem vita*, ait Plinius, *quod nimium.* Lib. II. Nam ut modicus calor arbores fovet, nimius autem fervor easdem enecat, ita quoque modicus rerum usus animos conservat, nimius corrumpit. Hinc illud Ciceronis primo de Officiis: *Mediocritas ad omnem usum, cultumque vitæ referenda est: In omnibus rebus mediocritas est optima.* Et in oratione ad Brutum: *Nihil reperiri potest tam eximium, aut tam expetendum, quam mediocritas.* Phocylides quoque dixit:

Πάντων μέτρον ἄριστον.

Modus in re qualibet optimus.

Et Alpheus in Epigrammate:

Τὸ μηδὲν γὰρ ἄγαν μὲ τέρει.

Hoc, nequid nimium, nimis mihi placet.

Etenim nihil est rerum omnium, in quo non peccari queat nimietate, præter amorem Dei, quod aliis verbis fatetur &

Aristoteles; pro Deo supponens sapientiam. Huc pertinet quoque quod dixit Horatius:

Virtus est medium vitiorum utrinque redactum.

His igitur in rebus, quæ tractantur in vita, modum quendam & ordinem adhibentes, honestatem & decus conservabimus.

NUCLEUM ESSE QUI VULT, NUCEM FRANGAT.

*Nil pulcri patet ignavis. Labor omnia praestat:
Non apis absque ullo mella labore legit.*

GEEN ZOET ZONDER ARBEID.

*Door noefte vlyt word't zoet verkregen.
Dat ons toediend Gods milde zeegen.*

X I X.

NUCLEUM ESSE QUI VULT, NUCEM FRANGAT.

*Nil pulcri patet ignavis. Labor omnia præstat:**Non apes absque ullo mella labore legit.*

Qui commodum appetit, ne fugiat laborem. Qui querit voluptatem, prius experiatur sudorem, sine quo non paratur vera voluptas. *Generosos animos*, inquit Seneca, *labor nutrit; laborem si recuses, parum esse potes.* Non est viri timere sudorem. Ipsi apes non sine labore mella legunt; ita tu quoque non sine labore quicquam capies jucundi.

*Non quisquam fruitur veris odoribus,**Si fronti caveat, si timeat rubos.**Armat spina rosas.*

*Claudian.
in nupt.
Honor.*

Ut enim, quæ præclara sunt, vix multo cultu proveniunt: contra cæpe, allium, & quædam hujusmodi vilia etiam reposita aut suspensa proferunt sese: ita quæ sunt egregia, non nisi multo contingunt labore: quæ mala, passim obvia sunt.

*Non etenim fieri egregium ac memorabile quicquam**Absque labore potest.*

Hinc illud vulgatum:

Qui è nuce nucleum esse vult, nucem frangat.

Quod quidem dictum e Plauto desumtum divus Hieronymus alicubi usurpavit de investigatione sensus literarum mystici: *Quī quærit, inquit, animi pabulum in arcanis literis, scrutetur sub allegoriæ involucro conditum mysterium.* Nux enim foris tum dura est, tum amara: intus tamen condit cibum suavissimum. Huc referendum illud Homericum figmentum de Moly herba, quam ait radicem quidem habere nigram, sed florem lacteum. Hanc ita describit Odysseus lib. X.

Ῥίζη μὲν μέλαν ἔσκε, γάλακτι καὶ ἕικελον ἄνθος,
Μῶλυ δέ μιν καλέουσι θεοὶ χαλεπὸν δέ τ' ὀρύσσειν.
Ἄνδράσι γε θνητοῖσι θεοὶ δέ τε πάντα δύνανται.

Id est:

*Atra quidem radix suberat, sed lacteolus flos:
Moly vocant superi: mortalibus ardua res est
Evulsisse viris; cælestes omnia possunt.*

Accommodari autem hæc possunt ad omnem disciplinam, cujus initium acerbum, progressus facilis, finis jucundus.

NON MORTEM FORMIDAT AMOR.

Ne Boreas, hyememque, et saevas sentiat undas,
Qui calet in cupido pectore, praestat amor.

LIEFDE KEND GEEN GEVAAR.

*Voor zee, of nacht, of toorngevaart,
De liefde nooit haar krachten spaart.*

X X.

NON MORTEM FORMIDAT AMOR.

Ne Borean, hyememque & sævas sentiat undas,

Qui calet in cupido pectore præstat amor.

Nihil est amantibus arduum, nullus labor difficilis; amoris igne omnia vincuntur. Hinc illud Virgilii:

Omnia vincit amor.

Quæ quidem sententia usque adeo probata, atque omnium consensu recepta est, ut nullus sit tam literarum ignarus, qui eam non memoria teneat, atque sapissime prædicet. Etenim amor neque laborem sentit, neque amaritudinem, sed omnia sibi dulcia, nomen difficultatis erubescens. *Nullo modo*, inquit Augustinus, *onerosi sunt labores amantium, sed & ipsi delectant.* Nam in eo quod amatur; aut non laboratur, aut labor amatur. Quod enim desiderat amor, semper se inventurum putat. Ignorat siquidem iudicium & ratione multoties caret: nescit modum, nec aliud cogitare potest, quam quod diligit. Non accipit de impossibilitate solatium, nec ex difficultate remedium: nec consilio temperatur, nec tempore frenatur, nec ratione subijcitur. Seneca Tragicus:

Non regi curat, patiturve frenos:

Non Haud timet mortem, cupit ire in ipsos

Obvius enses.

Pro-

Propertius:

Verus amor nullum novit habere modum.

Recte autem Pausanias amorem divisit in *vulgarem & cælestem*. Cœlesti vero amore intelligimus affectum spirituales, quo animus fertur in Deum, tanquam in summum bonum, sibi que ante omnia diligendum, non tantum ad regulam aliquam aut mensuram, ut res alias, sed sine modo. De hoc

In Cant.
Serm. VII.

Serm.

LXXXIII.

Bernardus: *Excellit in naturæ donis affectio hæc amoris præsertim cum ad suum recurrit principium.* Et alibi:

1 Joann.
IV. 9.

Magna res est amor, si suæ reddatur origini, si refusus suo fonti, semper ex eo sumat, unde jugiter fluat. Principium autem amoris est ipse Deus: *Non enim dileximus Deum, sed ille dilexit nos, & misit filium suum expiationem pro peccatis nostris.*

THE HISTORY OF THE
THE HISTORY OF THE
THE HISTORY OF THE

THE HISTORY OF THE
THE HISTORY OF THE
THE HISTORY OF THE

THE HISTORY OF THE
THE HISTORY OF THE
THE HISTORY OF THE

THE HISTORY OF THE
THE HISTORY OF THE
THE HISTORY OF THE

THE HISTORY OF THE
THE HISTORY OF THE
THE HISTORY OF THE

NON OMNIBUS AEQUA SORS VENIT.
 Non eadem fati vis summis instat et imis:
 Saepè quod excelsum est misla sagitta ferit.

ALLES HEEFT NIET 'T ZELVE LOT.
*De boog schiet meest den pyl op't wit,
 Dat heuvelhoog verheeren zit.*

X X I.

NON OMNIBUS ÆQUA SORS VENIT.

Non eadem fati vis summis instat & imis:

Sæpe quod excelsum est, missa sagitta ferit.

Felices qui videntur sæpius infelicissimi. Excelsa enim uti conspicua, ita ad omnes quoque fortunæ casus patent. Hinc Horatius ad Licinium, ut alta nimis periculosa esse doceat: Lib. II.
Od. 10.

*Sæpius ventis agitur ingens
Pinus; & celsæ graviore casu
Decidunt turres, feriuntque summos
Fulmina montes.*

Stulti profecti qui securi se putant in dignitatis fastigio. Nam ut habet Cicero: *Superioribus invidetur sæpe vehementer, & eo magis quidem si intolerantius se jactant, & æquabilitatem communis juris præstantia dignitatis, aut fortunæ suæ transeunt.* Hinc quidam interrogatus, quomodo invidos non haberet? respondit: *Si nihil,* Val. Max.
l. IV. inquit, *ex magnis rebus habueris: aut nihil feliciter gesseris; nam sola miseria caret invidia.* Huc respexit Seneca, cum dixit: *Invidiam effugies, si te non ingesse-* Ep. XVII.

De rem
amoris.

*ris oculis : si bona tua non jactaveris , si sciveris in
sinu gaudere. Ovidius quoque :*

Summa petit livor , perflant altissima venti.

X X I I.

QUANTUM QUISQUE TIMET, TANTUM
FUGIT.

*Pernices addit pedibus timor anxius alas,
Et facit ut cursus sit levis usque labor.*

Tutissima res est nihil timere præter Deum. Timidum autem non facit animum nisi reprehensibilis vitæ conscientia.

Nam ut recte Juvenalis:

Satyr.
XIII.

- - - conscia facti
*Mens habet attonitos, & surdo verberare cedit
Occultum quatiente animo tortore flagellum.*

Et Naso:

Lib. V.
Faß.

*Conscia mens ut cuique sua est, ita concipit intra
Pectora pro facto spemque metumque suo.*

Hinc Cicero: *Magna vis est conscientiae in utramque* ^{Pro Mi- lone.} *partem; ut neque timeant, qui nihil commiserint; & pœnam semper ante oculos versari putent, qui peccaverint.* Licet enim audacissimus sit quisquam, vel timidissimum facit ipsa conscientia. Bias igitur interrogatus, quæ res in vita metu careret? non absurde respondit: *Bona*

conscientia. Quamobrem, si nolis timere, si nolis esse tristis, bene vive. Secura mens tristitiam leviter sustinet. Bona vita gaudium semper habet : conscientia autem rei semper in pœna est. Nunquam securus est animus reus : mens enim mæla conscientia propriis agitur stimulis. Cicero pro Cluentio : *Si optimorum consiliorum atque factorum testis in omni vita conscientia nobis fuerit ; sine ullo metu summa cum honestate vivemus.*

23
IUSTITIA CERTISSIMUM HUMANARUM RERUM PRAESIDIUM.

Praesidium, columen, certissimaque ancora rerum,
Fas est: nec mundum jura perire sinunt.

'T RECHT DE GROND ZUIL VAN ALLES.

't Recht doet de wereld staande blyven ;
Doet Vorsten heerschappy beklyven.

X X I I I.

JUSTITIA CERTISSIMUM HUMANARUM
RERUM PRÆSIDIUM.

*Præsidium, columen, certissima ancora rerum,
Fas est, nec mundum jura perire sinunt.*

Solon percontatus, quid maxime ad salutem Reipublicæ prodesset? respondit: *Si boni præmiis invitantur: mali autem pœnis coërcentur.* Simile quid habet Cicero: *Nec domus nec Respublica stare potest, si in ea nec recte factis præmia extent ulla, nec supplicia peccatis.* Etenim peccandi impunitas maxima est illecebra: & quos ipsa natura retinere in officio non potest, ii magnitudine pœnæ maleficio submoveri debent.

Notum illud Horatii:

*Lib. I.
Sat. 3.*

- - - *adsit*

Regula peccatis, quæ pœnas irroget equas.

Optime sane Cyprianus: *Justitia in Republica est pax populorum, tutamen patriæ, immunitas plebis, munimen-*

*In XI. L.
absq.*

*mentum gentis , cura languorum , gaudium hominum ,
temperies aëris , serenitas maris , terræ fœcunditas , so-
latium pauperum , hæreditas filiorum , spes futura bea-
titudinis.*

RELIGIO PUBLICAE SALUTIS PRAESIDIUM.

Gens felix, justos coelo quae solvit honores;

Nititur hoc fulcro publica tuta salus.

GODS DIENST DE GROND ZUIL VAN'T LAND.

Nooit zag men 't land in puin gedoken.

Daar de altaar vuuren stadij smooken.

X X I V.

RELIGIO PUBLICÆ SALUTIS PRÆSIDIUM.

*Gens felix, justos cælo quæ solvit honores,
Nititur hoc fulcro publica tuta salus.*

QUæritur inter politicos, an aliqua debeat in Republica esse Religio? seu an Religio & cultus Dei tantæ sit necessitatis, ut absque ea societas politica consistere nequeat? Communis omnium populorum consensus in affirmationem conspiravit, ita quidem ut nulla tam barbarâ natio reperiat, quæ non Deum aliquem ac Religionem agnoscat. Sed reperti tamen fuerunt Athei, qui omnem hanc de Religione materiam tantum pro commento humano habuerunt in eum finem a prudentioribus excogitato, ut rudem multitudinem metu numinis & poenarum infernalium in officio continerent. Quam imprimis sententiam propugnat Lucretius, & hodie omnes illi sectantur, quos Machiavellistas vocant.

Hæc periculosa opinio imprimis ex animo hominum extirpanda: ea enim semel admissa perit omnis societas humana, ac horrendis sceleribus janua aperitur. Quapropter etiam Ethnici Atheos ad nullum Reipublicæ munus admittebant.

Necessitas autem Religionis ita demonstratur: Ubi nulla Religio, ibi nulla fides: ubi nulla fides, ibi nulla fœdera & pacta: ubi nulla fœdera & pacta, ibi nulla Respublica. Pro-
batur,

batur, quia omnia fœdera & pacta confirmantur juramento. Juramentum autem est religiosa invocatio Dei, tanquam vindicis perjurii. Si ergo nulla esset Religio, nullum etiam esset perjurium, ideoque liceret impune fallere. Secunda ratio hæc est. Quia sæpe in Republica tales accidunt casus, qui non nisi Religione expediri possunt. Exempli gratia: Cum contra hostem longe potentior est pugnandum, sic ut nulla spes in humanis viribus supersit, tum a sola Religione petendum est auxilium, ac militi persuadendum, non in multitudine exercitus, sed de cœlo victoriam esse. Concludimus ergo Religionem in Republica absolute esse necessariam, ac publicæ salutis maximum præsidium.

AEQUALE JUS, AEQUALIS POTESTAS.

Aequo jure valet quaevis aequata potestas:
Hocque minus juris, quo minor ensis, erit.

GELYKE MAGT, GELYK RECHT.

*Gelyk van magt, gelyk van deegen,
Heeft vaak 't gelyke recht verkreegen.*

XXV.

ÆQUALE JUS, ÆQUALES POTESTAS.

Æquo jure valet quævis æquata potestas:

Hocque minus juris, quo minor ensis erit.

MEminit Plutarchus, ut quondam legi, senem Antiochum irrississe hominem, qui sibi urbes alienas oppugnanti commentarium de justitia adferebat. Opinabatur enim, juris sive justii nihil præter inane nomen existere, & id esse æquius quod validius; sive ut Tacitus eandem sententiam expressit; *Id esse jus; quod ei qui plus potest, utile est.* Idem sensit Carneades, & probare conatur eo argumento, quod omnes homines natura duce ferantur ad suas utilitates, atque proinde sibi pro moribus varia sanxisse jura, quæ sibi utilia arbitrarentur, sæpe etiam & mutasse: unde sequeretur nullum dari jus naturale, quod & statuit Poëta:

Nec natura potest justo secernere iniquum.

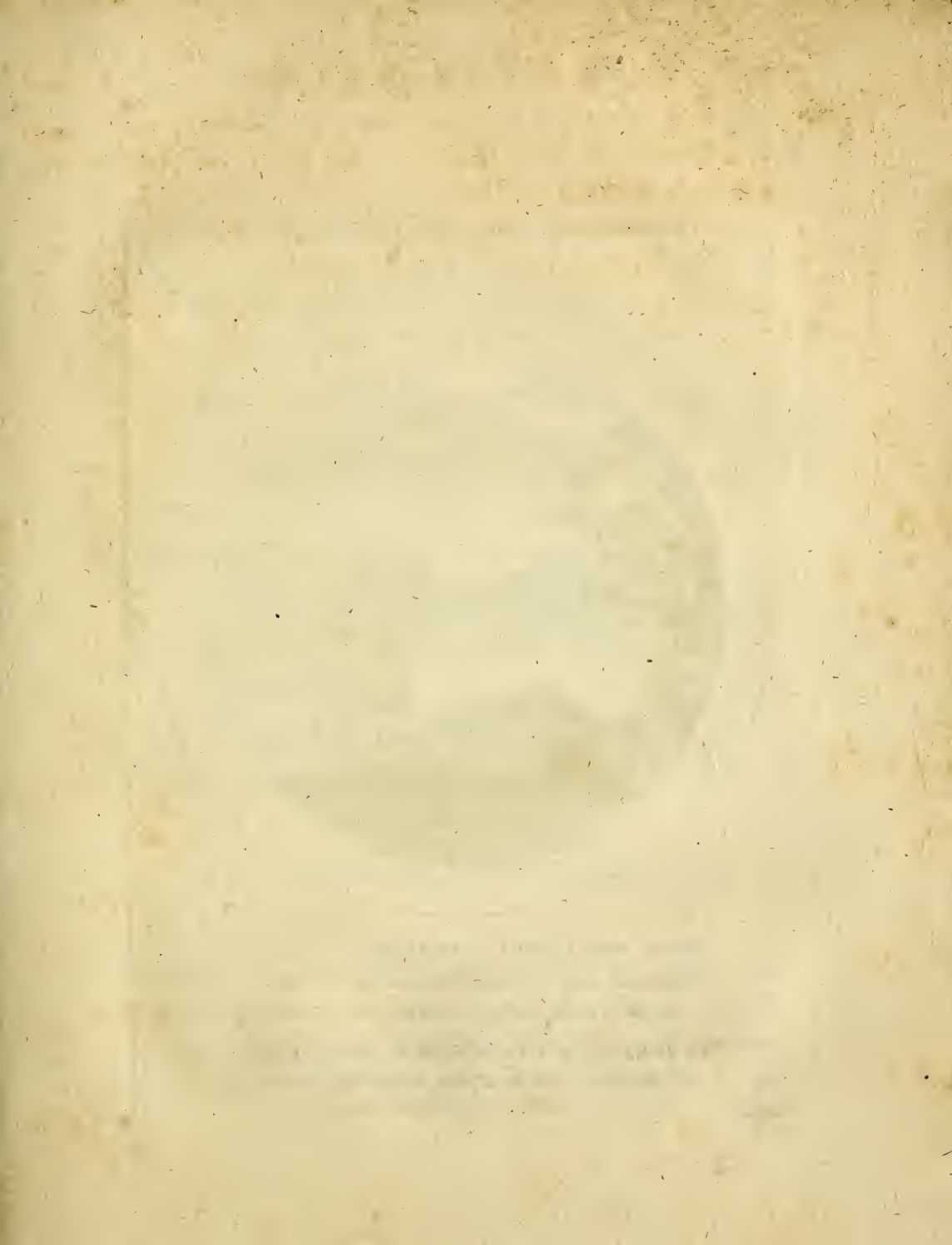
Quamquam vero hoc minime concedendum, siquidem homini propria est appetitus societatis; id est communitalis non qualiscunque sed tranquillæ, atque proinde quædam propensio ad ea sine quibus illa societas minime conservari potest; tamen quoniam nonnulli usque adeo indomitæ cupiditatibus agitantur, ut interim quid ad communem societatem conducant, minime attendant, alii alios opprimentes, ac denudan-

tes, cum potentiores quævis impune agunt, fit sæpe, ut aliquis semetipsum ac sua conservare non possit, nisi viribus contra invasorem satis sit instructus, atque propterea, tametsi optimo jure nitatur, jus illud suum omni cæreat effectu, si viribus destitutum sit. Ubi autem vires æquales sint, quoniam potens æque potentem tuto aggredi non potest, ibi aut nulla injuria, aut si subinde oriatur, facile repellitur. Verissime igitur dixeris, concordiam optime ali, atque quod justum est exerceri, si partes inter se sint æquales. Quanto enim quis potentior, tanto sæpe & promptior ad lædendum, quod si fiat,

*Ovid. V.
Trif. 8.*

- - - - - *Cedit viribus æquum,
Victaque pugnaci jura sub ense jacent.*

NON SOLA FIT CASSIDE MILES.

**Imponas capiti leporino caslida torvam,
Frustra eris; indigni militis ora vides.**

DE HELM MAAKT GEEN ZOLDAAT.

*Men zet den haas een stormhoed op,
Hy is en blyft een haazenkop.*

X X V I.

NON SOLA FIT CASSIDE MILES.

*Imponas capiti leporino casside torvam,
Frustra eris, indigni militis ora vides.*

FRONTI nulla fides: nam plerique non tam esse boni ac fortes quam videri volunt. Hinc illud Christi: *No-^{Joan. VII. 24.}lite judicare secundum faciem, sed justo judicio judicate.* Non enim bonus atque fortis, qui externa specie bonitatem & fortitudinem præ se ferat, sed qui reipsa bonus ac fortis est. Bonus autem dicitur, qui æquitatem & justitiam amat; fortis, cui animus crescit in ipsa rerum difficultate: quique ad mortem ita paratus est; ut meminerit maximos luctus morte finire: parvos multa habere intervalla requietis, mediocrium nos esse Dominos, ut si tolerabiles sint, feramus: sin minus, æquo animo è vita, tanquam è theatro, exeamus.

- - - *Fortissimus ille est,*
Qui promptus metuenda pati: si cominus insent,
Et differre potest. - - -

*Lucan.
VII. civil.*

Videre licet homines nescio quid magni voce, vultu, habitu promittentes, ubi vero ad rem veneris nullius pretii. In periculis timidi, sic ubi metus abest inflati, pelle leones, & corde lepores. Eiusdem generis sunt hypocritæ, qui

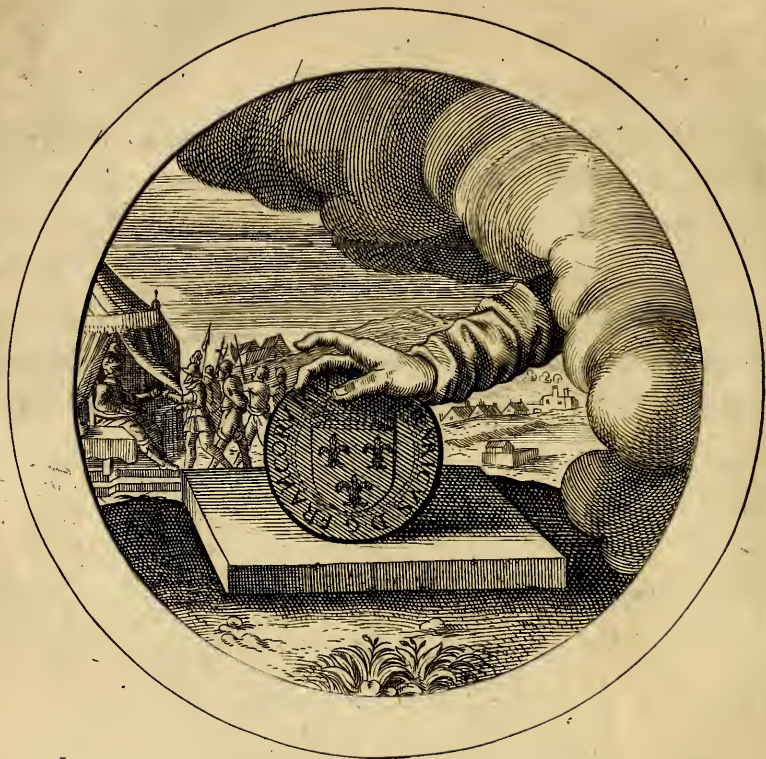
In ps.
XXIII.

dum virtutem simulant, virtutem non exhibent; *Quoniam*, inquit Augustinus, *totum fructum in laude hominum ponunt*. De his Bernardus: *Hypocritæ volunt esse humiles sine despectu, pauperes sine defectu, bene vestiti sine sollicitudine: delicatæ pacis possessores sine labore, aliis adulantes, aliis detrahentes: mordaces ut canes, dolosi ut vulpes: superbi ut leones; intrinsecus autem lupi rapaces: mellis dulcedinem, id est, inanis gloriæ & latentis lasciviæ, ut ursi quærentes. Volunt esse sine autoritate iudices, sine visu testes: postremo falsi accusatores, & omni veritate carentes*. Sed notandum quod olim dixit Dominus ad Samuelem: *Homo spectat quod est ob oculos; Deus autem spectat quod est in animo*.

THE
LIBRARY
OF THE
MUSEUM
OF
COMPARATIVE ZOOLOGY
AND ANATOMY
HARVARD UNIVERSITY
CAMBRIDGE, MASS.

PECUNIA SANGUIS ET ANIMA MORTALIUM.

*Quidquid habet mundus, regina Pecunia vincit,
Fulmineoque ictu fortius una ferit.*

'T GELD VERMAG ALLES.

*'t Geld houdt den krygsknecht in zyn plichten,
Kan meer dan't dondertuig uit richten.*

X X V I I.

PECUNIA SANGUIS ET ANIMA MORTALIUM.

Quicquid habet mundus, regina pecunia vincit.

Fulmineoque ictu fortius una ferit.

REX Israël Ecclesiastes, cujus tanta authoritas, ut se facile contra omnes possit defendere, tribus verbis maximam veritatem complexus, *Pecuniæ*, inquit, *obediunt* Eccles. x. *omnia.* Etenim pecuniam, quæ genus & formam donare potest, reginam facimus omnes. Huic servimus omnes; huic palmam tribuimus omnes; huic omnia expensa, huic omnia feruntur accepta, & in ratione mortalium sola utramque paginam facit. Nec mirum. Nam quicquid eximium, quicquid splendidum, quicquid venustum, quicquid denique gloriosum hominibus contingit, id a solius pecuniæ beneficio proficiscitur. Unde & Ovidius:

Carmina laudantur, sed munera magna petuntur:

Dum modo sit dives barbarus ille placet.

Aurea sunt vere nunc sæcula: plurimus auro

Venit bonos, auro conciliatur amor.

Auro servitia, auro fasces, auro miles in foro, exercitus in agro, auro denique omnia comparantur.

Virtus, forma, decus, divina humanaque pulcris

Divitiis parent; quas qui construxerit, ille

*Clarus erit, fortis, justus, sapiens etiam & Rex,
Et quicquid volet.* - - -

Hinc illud Hesiodi:

χρήματα γὰρ ψυχὴ πέλεται δειλοῖσι βροτοῖσι.

Pecunia anima atque vis est mortalium.

Qua ratione permotus Bellerophon apud Euripidem dicit:

Sine me vocari pessimum, ut dives vocer.

Nemo an bonus; an dives omnes quærimus.

Non quare, & unde: quid habeas tantum rogant.

Ubique tanti quisque, quantum habuit, fuit

Quid habere nobis turpe sit, quæris? nihil.

Aut dives opto vivere, aut pauper mori.

Bene moritur, quisquis moritur dum lucrum facit.

Pecuniæ ingens generis humani bonum:

Cui non voluptas matris, aut blandæ potest

Par esse prolis, non sacer meritis parens.

Tam dulce, si quid venerit, in vultu micat.

Merito illa mores cælitum atque hominum movet.

*Pro domo
sua.*

Recte tamen Cicero: *Caduca semper & mobilia hæc esse
dixi, non virtutis atque ingenii, sed fortunæ ac tempo-
rum munera: quorum ego non tam facultatem unquam &
copiam expetendam putavi, quam in utendo rationem, &
in carendo patientiam.*

NON MINOR EST VIRTUS QUAM QUAERERE PARTA TUERI.

Nil juvat ingenti congesta pecunia acervo,
Ni te servandi provida cura tenet.

'T GELD EISCHT VOORZICHTIGHEID.

*Die groote schatten over spaart,
Zie wel hoe hy zyn hert bewaart.*

X X V I I I.

NON MINOR EST VIRTUS QUAM QUÆRERE
PARTE TUERI.

Nil juvat ingenti congesta pecunia acervo

Ni te servandi provida cura tenet.

Parsimonia magnum vegetigal. Unde Mecænas ad Augustum ait : *Divitias magnas collegi, non tam multa accipiendo, quam non multos sumptus faciendo.* Pertinet huc Christi præceptum de colligendis fragmentis : & quod ait Cicero : *Parsimonia res optima & in privatis familiis & in Republica.* Justinus dixit : *Genitrix virtutum est frugalitas.* Nam ut animus luxu solvitur, inquit Seneca, ita frugalitate firmatur. Moderatus autem opum usus cum magna sapientiæ laude est conjunctus, secundum illud Thomæ Mori :

Utere divitiis tanquam moriturus & idem

Tanquam victurus parcito divitiis.

Parcere divitiis qui tempore novit & uti,

Ille modum servans inter utrumque sapit.

Contraria vero adjuncta prodigalitatis concomitantia & consequentia sunt pessima. Concomitans est turpitudine. Nam Cicerone teste turpissimum est sinere rem familiarem dilabi. Consequentia sunt : paupertas, rapinæ, furta, honoris jactura.

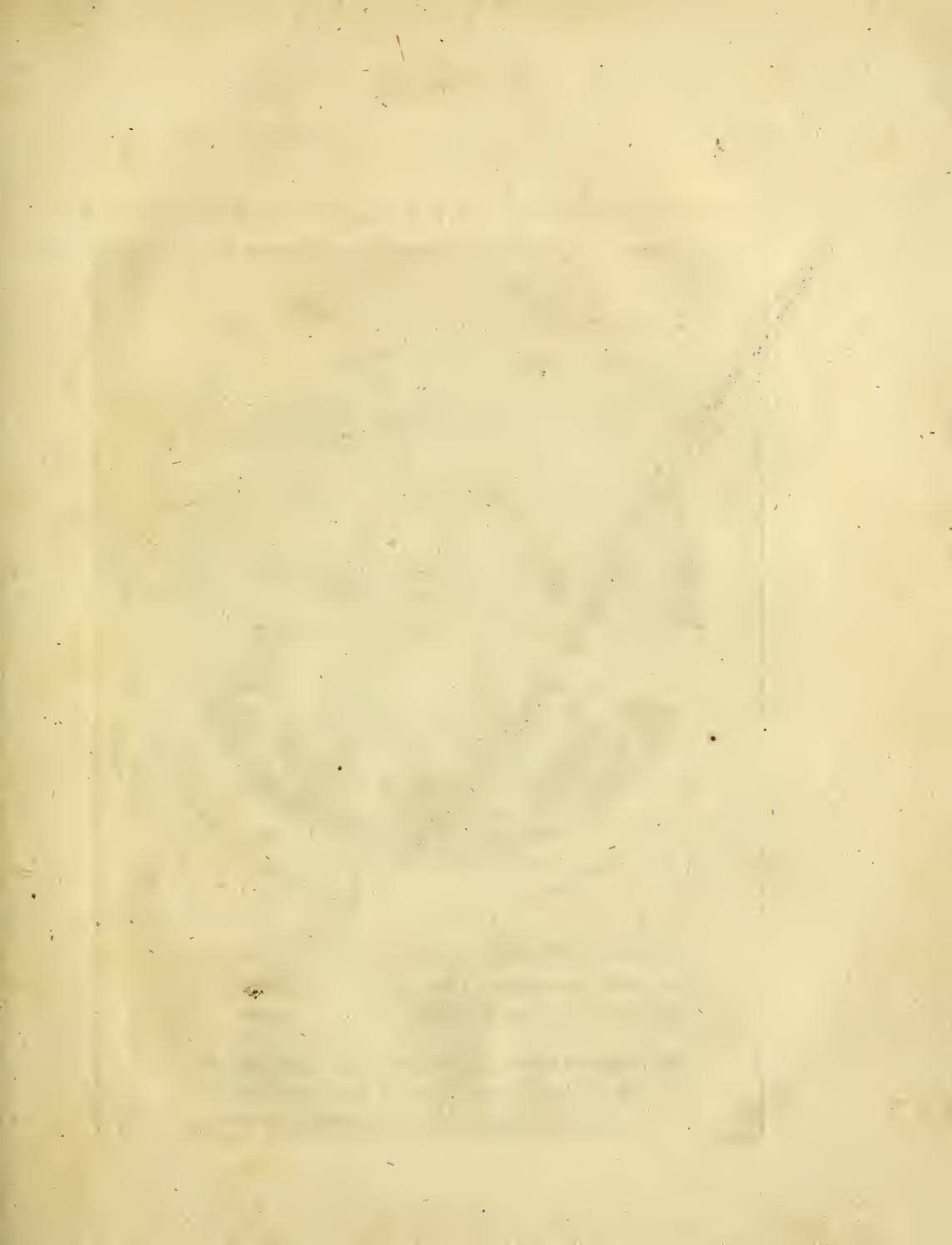
ctura. Hinc Tiberius Cæsar prodigos senatores cum ignominia ab officiis publicis removit. Pertinet huc vetus illud :

*Ædificare domos & parcere corpora multâ
Ad paupertatem proximus est aditus.*

Nec non illud Horatii:

Serviat æternum qui parvo nesciat uti.

Exemplum autem Parsimoniæ insigne habemus in Pomponio Attico, quo, cum opulentia afflueret, nemo fuit minus emax, minus ædificator. Cato senior ajebat, duobus proventibus se rem familiarem regere & augere; parsimonia & agricultura, quarum altera fructus præbet, altera modum usus adhibet. Cavendum vero, ne sordida sit parsimonia, & in avaritiam degeneret. Avaro enim quid mali optes, nisi ut diu vivat?

ASTU DOMATUR VIOLENTIA.

Quid ruis, immensis, Leo, fretus viribus: ecce.

Frustra es: plus astus ingeniumque valent.

MEER DOOR KONST ALS KRACHT.

Door konst word leeuwen kracht getemt;

Door't goud vaak deugd en moed gestremt.

X X I X.

ASTU DOMATUR VIOLENTIA.

*Quid ruis immensis, Leo, fretus viribus; ecce,
Frustra es: plus astus ingeniumque valent.*

NArrat Munsterus in sua Cosmographia, anno supra millesimum quadringentesimo, & septuagesimo, orta dissensione inter Episcopum & cives Colonienses, duos Ecclesiæ Cathedralis Canonicos consulem quendam sibi inuisum, postquam eum verbis blandis ad prandium invitassent, fraude illectum, cameræ sive cavernæ inclusisse, parato ibi, quem habebant Leone, jam satis fame macerato, ut hominem vivum laceraret: illum vero, simulac Leonem irruentem vidisset, protinus manum lacinia tectam belluæ gutturi ingessisse, atque hoc modo pene suffocatam gladio trajecisse. Lysimachus quoque, Agathoclis filius, sævissimo Leoni objectus subito manum pallio involvit, atque ea ori belluæ ingesta, simulque præhensa ejus lingua facile enecavit. Capitur etiam Leo velatis oculis, ut his versibus non nemo innuit:

Vincere si sævum cupis & vincere Leonem:

Fac oculos vincas, & Leo victus erit:

In pugnæ oculi primum vincuntur & aures:

Lumina qui potuit vincere, victor abit.

Docemur igitur hoc emblemate, consilio & arte sæpe plus
effici quam vi.

Hinc illud Græci:

Διμὴν ἀτυχίας ἐστὶν ἀνθρώποις τέχνη.

Ars est hominibus portus infortunii.

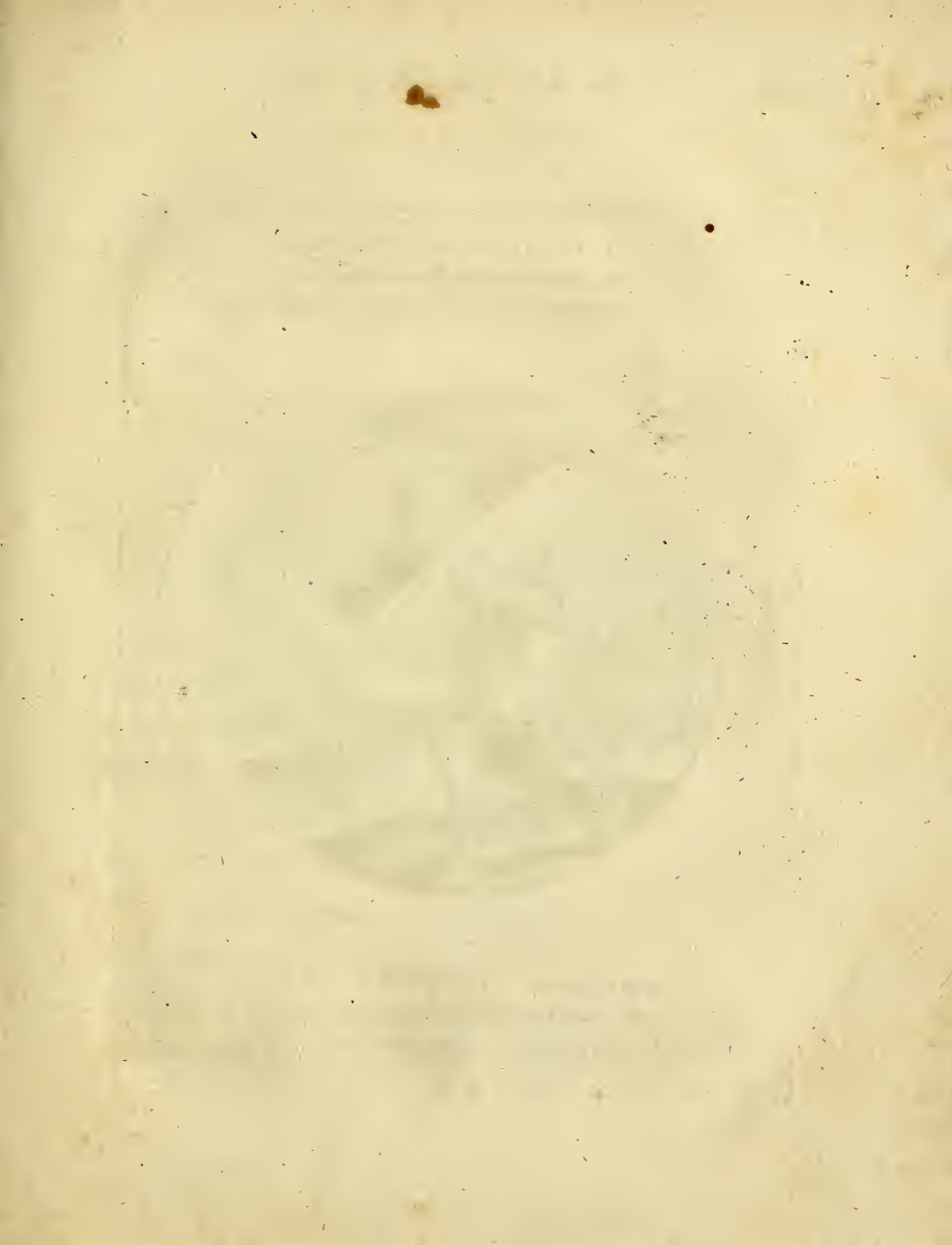
Lib. II.
Æstor.

Ovidius dixit:

- - - Ubi vincere aperte

Non datur, insidias, armaque tecta parant

Fraude perit virtus. - - -

VIRTUTE SUPERATUR DOLUS.

Eludit virtus artes heroa dolosas;
Strenuaque immotum dextra revellit opus.

STERKTE OVERWIND LIST.

*Geen list kan helden kracht besluiten:
Geen Poort of wal ooit kloekheid smiten.*

XXX.

VIRTUTE SUPERATUR DOLUS.

Eludit virtus artes heroa dolosas.

Strenuaque immotum dextra revellit opus.

VIs uti facile superatur arte, ita quoque virtute superatur dolus. Per virtutem autem intelligo fortitudinem illam, quæ prudens, fortis ac temperans est. Fortitudo enim, si consilio fulciatur (nam sine consilio integra non est) quidvis contra paratur, disjicit atque convellit. Agis igitur sciscitanti, quot essent Lacedæmonii? *Quot satis sunt*, inquit, *ad propulsandos malos*: ostendens referre, quam fortes viros haberet civitas, non quam multos. Magis hoc tamen procedit, si animi fortitudinem spectes. Robustus enim animus nihil in hac vita pertimescit, neque insidias Diaboli, neque illecebras mundi. Quicquid obstat, nihil; momento rumpitur:

Invia virtuti nulla est via.

Hinc illud Græci:

Ἄμμε δὲ γ' ἐσόμεθα πολλῶν καὶ ῥόνες.

Nos fortitudine plurimum præstabimus.

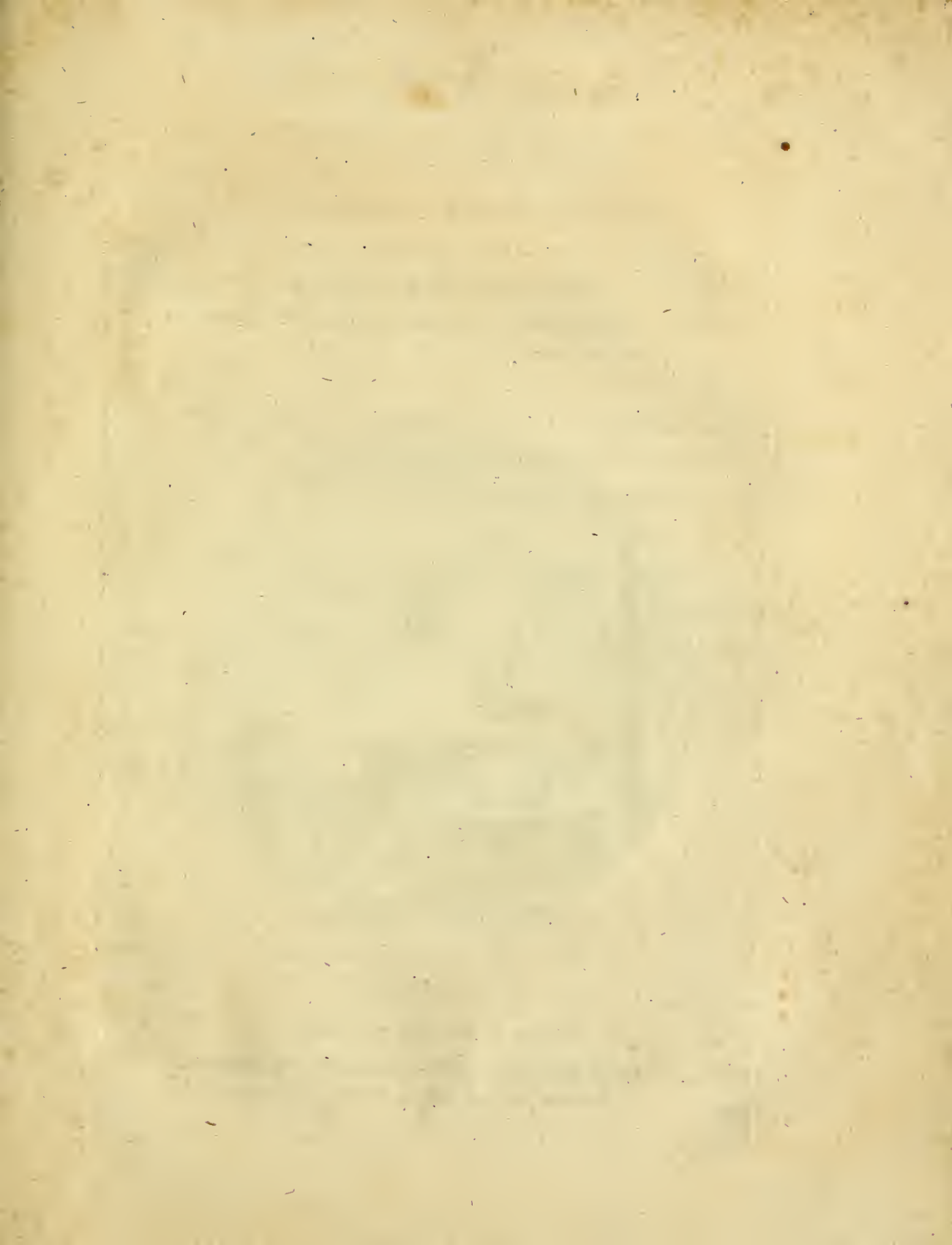
Fortitudo namque animi inexpiabili prælio adversus omnia vitia decertat: invicta ad labores, & fortis ad pericula, ri-

III. De
Offic.

III. De
finib.

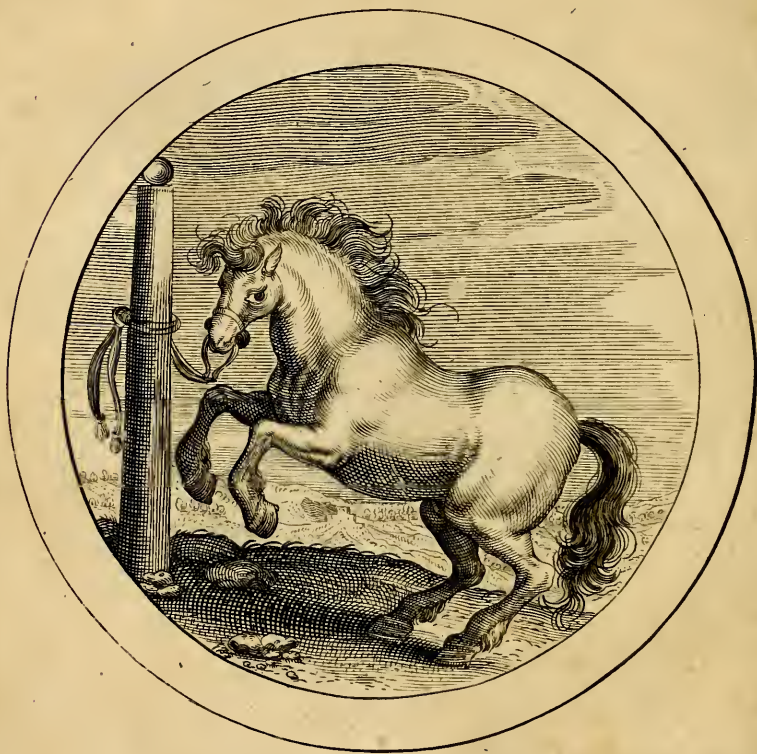
gidior adversus voluptates: ut avaritiam fugiat, tanquam labem quandam, quæ virtutem effœminat. *Est fortitudinis proprium, & magnitudinis animi*, inquit Cicero, *nihil extimescere, omnia humana despicere: nihil quod homini accidere possit, intolerandum putare.* Idem alibi: *Qui magno animo est atque forti, omnia quæ cadere in hominem possunt, despicit & pro nihilo putat: atque iste vir altus & excellens magno animo vere fortis, infra Ephes. VI. se omnia humana ducit.* Recte vero Paulus: *Fratres, confortamini in Domino, & in potentia virtutis ejus.* *Esai. XII. Nam ut ait Propheta: Fortitudo nostra & laus nostra Dominus: factus est nobis in salutem.* Quo & pertinet illud: *Cap. XXV. Factus est fortitudo pauperi: fortitudo egeno in tribulatione sua.*

NIL NON DOMABILE.

Stet sonipes licet ore ferox; hunc fraena coërcent
Currere conantem saxea pila vetat.

ALLES IS TE TEMMEN.

*Of schoon het paard stamppeiden springt,
De zuil en toom zyn kracht bedwingt.*

X X X I.

NIL NON DOMABILE.

Stet sonipes licet ore ferox, hunc fræna coërcent,

Currere conantem saxea pila vetat.

EQuus licet ferocissimus facile domatur, si sit prudentia; quidni effrenæ libidines & carnis cupiditates domari possent, si sit consilium? Arduum fateor hoc esse (nam ut ait Terentius, *ingenium est omnium hominum proclive ad libidinem*) non tamen tale, quod omnino fieri nequeat: unde & illud Augustini: *Nolunt homines esse potentes contra vitia atque libidines, cum tamen plane oportet, ut unusquisque eam potentiam appetat: ut potens sit in se ipso.* Virium scilicet satis est, nisi desit voluntas. Non tamen quisquam vere potens dicetur, si non hanc suam potentiam in semetipsum & pro se ipso exercent.

*Qui se volet esse potentem
Animum domet ille ferocem:*

Neque enim cupiditatibus moderari est se servum facere, ut autumant illi, qui nisi quod oculis, auribus ac abdomini blandiatur, in bonis habendum putant; sed plane liberum, siquidem libertas est potestas vivendi ut velis. Is autem vivit ut vult, qui recta sequitur, qui gaudet officio, cui vivendi via considerata atque provisa est; qui legibus quidem

non propter metum paret: sed eas sequitur atque colit; quia id salutare maxime esse judicat: qui nihil dicit, nihil facit, nihil cogitat denique, nisi libenter ac libere: cujus omnia consilia, resque omnes, quas gerit, proficiscuntur, eodemque referuntur: nec est ulla res, quæ plus apud eum polleat: quam ipsius voluntas atque judicium. Cui quidem etiam fortuna ipsa cedit. Quapropter & Horatius:

Lib. II.
Sat. 7.

Quisnam igitur liber? Sapiens, sibi que imperiosus.

Quem neque pauperies, neque mors, neque vincula terrent

Respondere cupidinibus, contemnere honores.

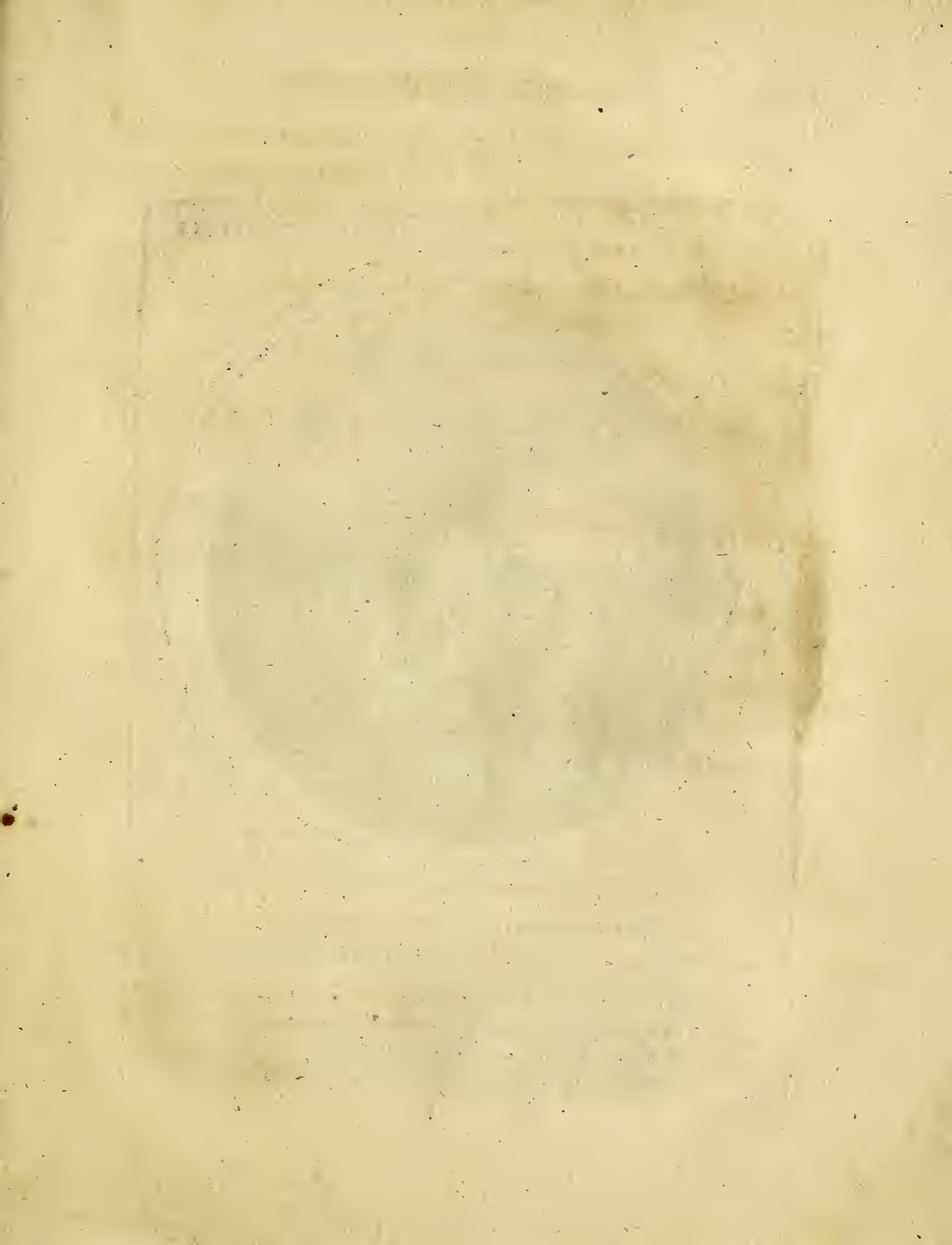
Fortis, & in se ipso totus teres atque rotundus.

Externi nequid valeat per leve morari,

In quem manca ruit semper fortuna.

In Joan.

Neque vero omittendum illud Augustini: *Vis ut caro serviat animæ tuæ? Deo serviat anima tua: debes regi, ut possis regere.*

FORTITUDO LUCIS INDIGA.

Nil tibi strenuitas temeraria coecaque proſit;
At quae conſilii lumine clara videt.

STERKTE HEEFT LICHT NODIG.

*De ſterkte van den grootſten held,
Ging ſtaag met wyſheids licht verzeeld.*

X X X I I.

FORTITUDO LUCIS INDIGA.

Nil tibi strenuitas temeraria cæcæque proſit :

At quæ conſilii lumine clara videt.

VIs conſilii expers ipſa ſibi gravis. Hinc illud Flacci :

- - - *Non ſolis viribus æquum*

Credere ; ſæpe acri potior prudentia dextra.

Fortitudo namque deſtruitur, niſi per conſilium fulciatur : quia quo plus ſe poſſe conſpicit, eo virtus ſine moderamine rationis deterius in præceps ruit. Quid ſi vel Cyclops exoculatus manus quoque verſum porrigat ? quid ſi viribus ſtolide ferox omnia tentet abſque judicio ? Strepitum hi excitant, nihil efficiunt, nonnunquam & pereunt. Unde & Juvenalis :

- - - *Viribus ille*

Conſiſus periit admirandiſque lacertis.

Neque enim corpora vaſtiſſima, neque exercitus numeroſiſſimus quicquam valent, niſi conſilio regantur : tanto magis ſibi in perniciem, quanto magis ſua mole premantur. Cæterum quæcunque tandem ſpectes, nihil in hac vita conſiſtere poſteſt

potest nisi prudenti disciplina gubernatum & consilio. Contra si vires prudentia fulciantur, facile quidvis perferre, quidvis efficere possunt.

Nullum numen abest, si sit prudentia.

THE
LIBRARY
OF THE
MUSEUM
OF
COMPARATIVE ZOOLOGY
AND
ANATOMY
OF THE
MUSEUM OF
COMPARATIVE ZOOLOGY
AND
ANATOMY
OF THE
MUSEUM OF
COMPARATIVE ZOOLOGY
AND
ANATOMY

NON VI SED TUTIUS ARTE.

*Non semper validae praestant munimina vires;
Saepe ingens sola pellitur arte malum.*

LIST VEILIGD VOOR GEWELD.

*Verstand kan list zoo wel besteecken,
Dat zy het grootst' geweld kan breeken.*

XXXIII.

NON VI, SED TUTIUS ARTE.

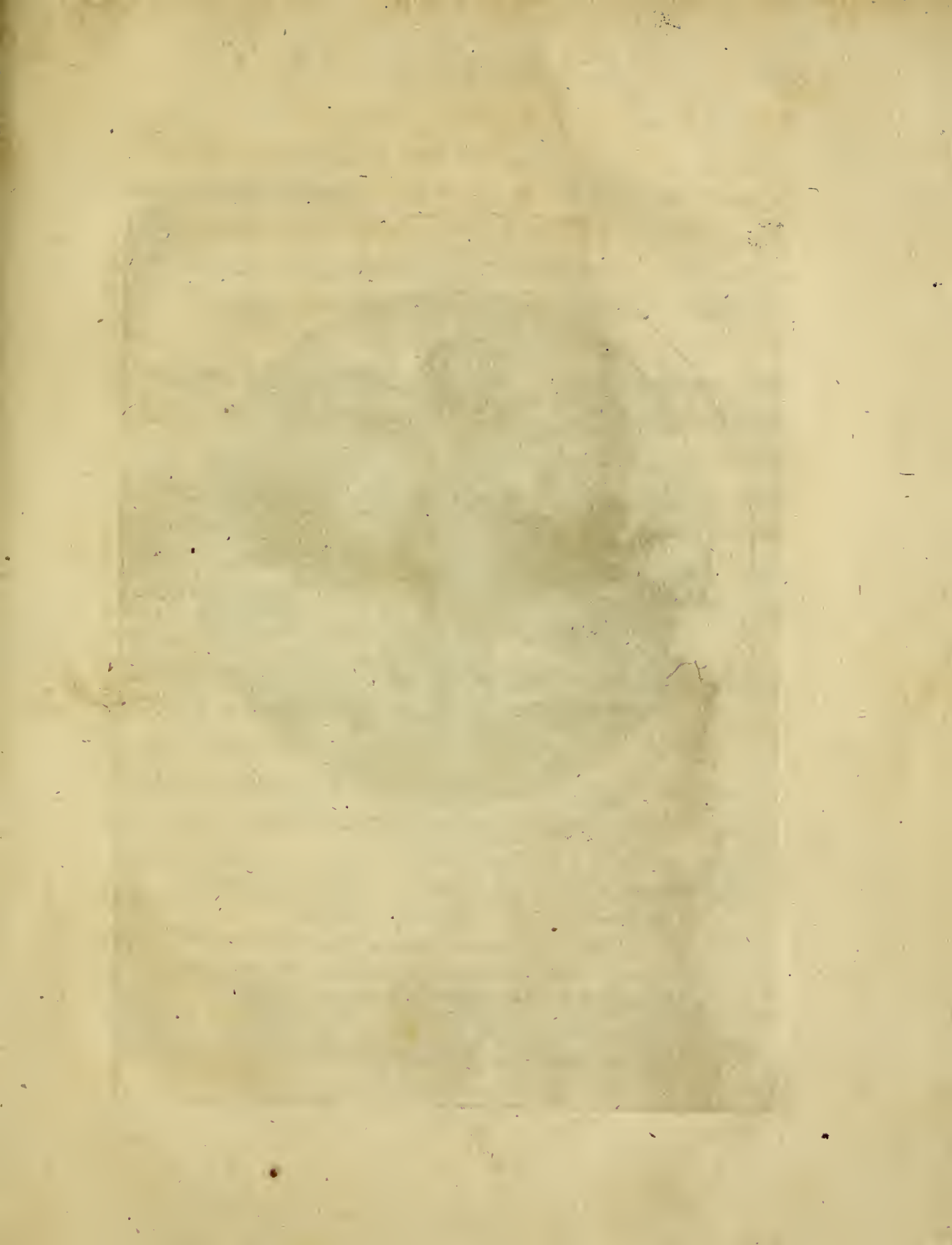
Non semper validæ præstant munimina vires:

Sæpe ingens sola pellitur arte malum.

Ferocissimus animalium Leo ; audax prorsus & cunctis terrorem incutiens ; unde & in Heroum sepulcris Leonum simulacra statuebantur ; quod non tantum vetus Scholiastes Horatii ad Epod. XVI, sed & Levinus Torrentius observavit, addens , talia simulacra Leonum in Italia passim conspici. Quanquam vero tantis sit Leo viribus , ut sibi vel ab audacissimo nihil timeat, paratus in prælium, ore & unguibus, quodcunque sit obvium, fœde dilacerans, tamen nullo negotio pellitur , si quis edoctus ejus naturam, ignem modo struat vel tædam accendat : conspecta enim flamma subito expavescit ac nemine insequente fugit. Hinc patet verissimum esse, arte & consilio subinde effici, quod vi nequaquam potest. Hujus rei passim in historiis exempla sunt obvia. Quoties enim hostes territi , exercitus fusi , ingens malum aversum non vi sed sola agendi dexteritate ? Sæpe & hoc contingit in rebus domesticis : nam in his homini multa eveniunt , quæ vi minime averti possunt : solo autem consilio avertuntur. Hercules vix contra duos , Nestor autem contra centum. Hinc

Ciceronis : *Sapientis animus magnitudine consilii optime
 septus , vinci aut expugnari non potest.* Nec abludit,
 quod habet Augustinus : *Ubique fuerit providentia ,
 ibi universa contraria frustrantur.* Interim tenendum
 est illud , ne ad bonos fines adhibeamus mala media.
 Nam vir vere prudens veram rectamque adhibet consulta-
 tionem , honestis utitur mediis , turpibus abstinet , gnarus
 non facienda mala ut eveniant bona.

QUOD GEMINUM EST PLUS USQUE VALET.

Vnitae vires, et consociata potestas

Nil sibi non tutum reddit, et omne domat.

DOBBELE KRACHT VERMAG VEEL.

Daar dobbele magt bleef zaam verbonden.

Wiert zelden ramp of leed gevonden.

X X X I V.

QUOD GEMINUM EST PLUS USQUE VALET.

Unitæ vires & consociata potestas

Nihil sibi non tutum reddit & omne domat.

S Cilurus Scythæ liberos octoginta masculos habens, cum esset moriturus fasculum jaculorum singulis porrexit, iussitque frangere. Id cum singuli recusassent, eo quod videretur impossibile; ipse singula jacula exemit, atque ita facile confregit omnia. Quo facto filios admonens; *Si concordēs, inquit, eritis, validi invictique manebitis; contra si dissidiis & seditione distrabemini, imbelles eritis, & expugnatu faciles.*

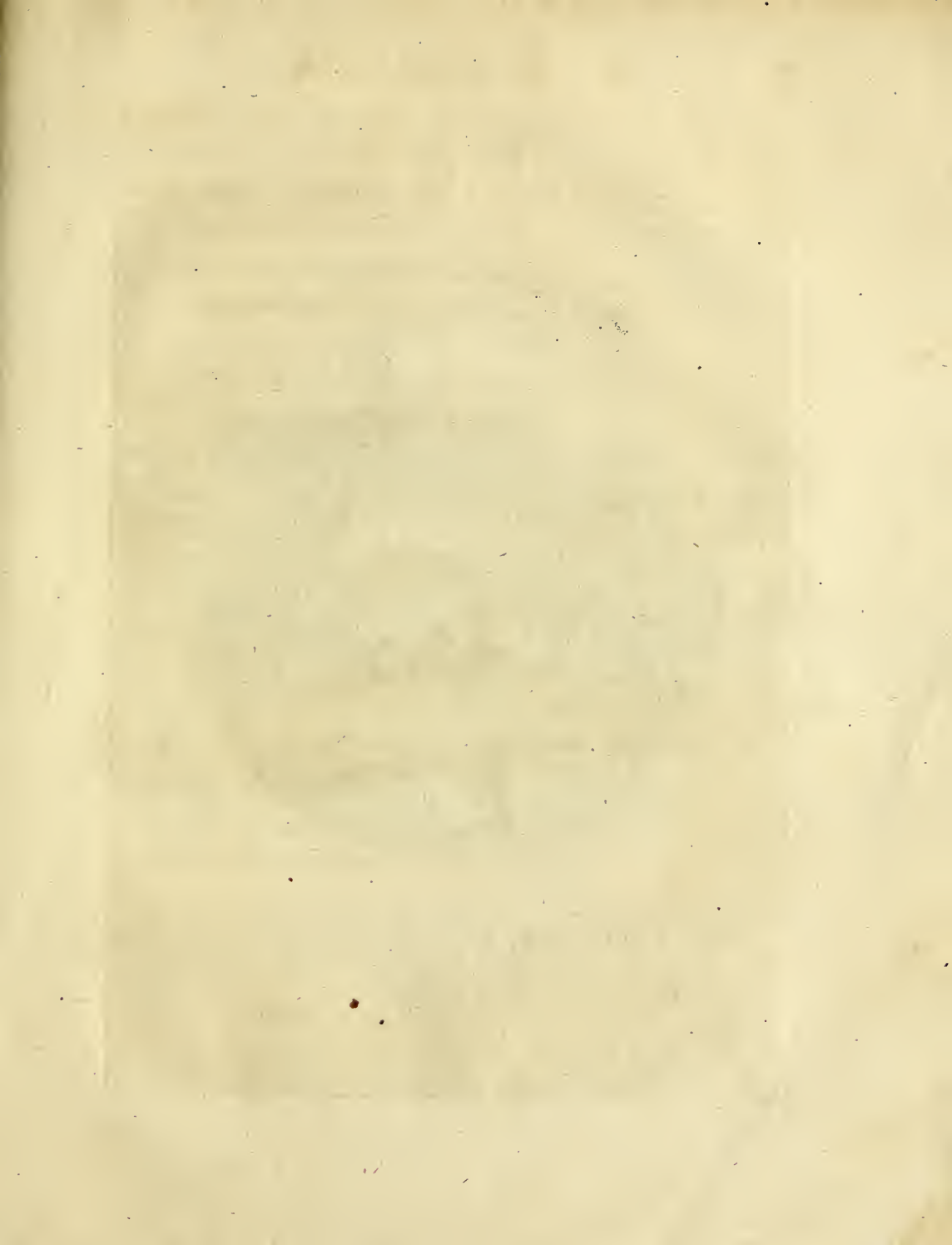
Et sane quot urbes & olim, & hoc nostro sæculo hosti cessere, ducibus in diversa studia, & consilia distractis, aut nationum inter se æmulatione, invidia, dissensione? quas inter si unitas & concordia fuisset, hostem in campo, aut ipso in vallo, ad internecionem delevissent, obsidionem solvissent, urbes servassent, atque optima spolia reportassent. Quod factum legimus in obsidione Bethuliæ, ab immensis Assyriorum castris, quos cives, *quasi vir unus* egredientes, fugaverunt, fuderunt, mactarunt, ac ingentibus spoliis divites, victores, ac triumphatores in urbem reversi sunt. Quid enim, obsecro, tantas vires addidit hominibus prope victis? Pro-

Judith
Xr. 4.

fecto nihil aliud quam unanimitas atque concordia: *Quoniam Assyrii NON ADUNATI in fugam ibant præcipites; filii autem Israël UNO AGMINE persequentes, debilitabant omnes, quos invenire poterant.* Barbaras quæso respicite nationes. Nonne Turcarum imperium ad tantam magnitudinem processit, eo quod uno quasi spiritu animati discordes atque dissidentes facile superarint? Nam ut vocibus simul junctis gravior fit concentus, ita quoque viribus simul junctis major fit potestas. Agefilaus igitur interrogatus, quam ob causam Sparta mœnibus non cingeretur, ostendit cives armatos & unanimes: *Hi, inquit, sunt civitatis Sparta mœnia.* Idem, cum interrogasset quidam, respondit, civitatem non saxis lignisve, sed pro vallis ac mœnibus incolentium virtute muniri oportere: *Quos, inquit, si jungit concordia; nullus potest esse murus expugnabilior.* Hæc autem concordia maxime necessaria in pugna spirituali adversus potestates tenebrarum, cum quibus assidua nobis colluctatio est. Huc spectat illud Tertulliani: *Diabolus inveniat vos munitos & concordia armatos, quia pax vestra bellum est illi.*

Ad Mar-
tyr.

VNUMQUODQUE SUIS ARMIS MUNITUM.
 Nil movet intrepidum saevi canis impetus aprum,
 Quem tutum à morfu ferrea seta facit.

ELK KEND ZYN KRACHT.
*De hond die't steekel zyn aanbast
 Word ligt door't scherp gediect verrast.*

X X X . V .

UNUMQUODQUE SUI ARMIS MUNITUM.

Nil movet intrepidum sævi canis impetus aprum;

Quem tutum à morfu ferrea seta facit.

Omnibus quidem & singulis animantibus a natura arma viresque concessa sunt, ut se, vitam, corpusque defendant, declinentque ea, quæ nocitura videantur. Dentibus enim vel cornibus, unquibus; crustis, squamis, spinis, aliisque id genus rebus armata atque munita sunt, ut vel vim vi propullare, vel alio quocunque modo se tueri valeant.

Omnibus hostem

Præsidiumque datum sentire & noscere veli

Vimque modumque sui.

Lucretius:

Sentit enim vim quidque suam, qua possit abuti;

Cornua nota prius vitulo quam frontibus exstant.

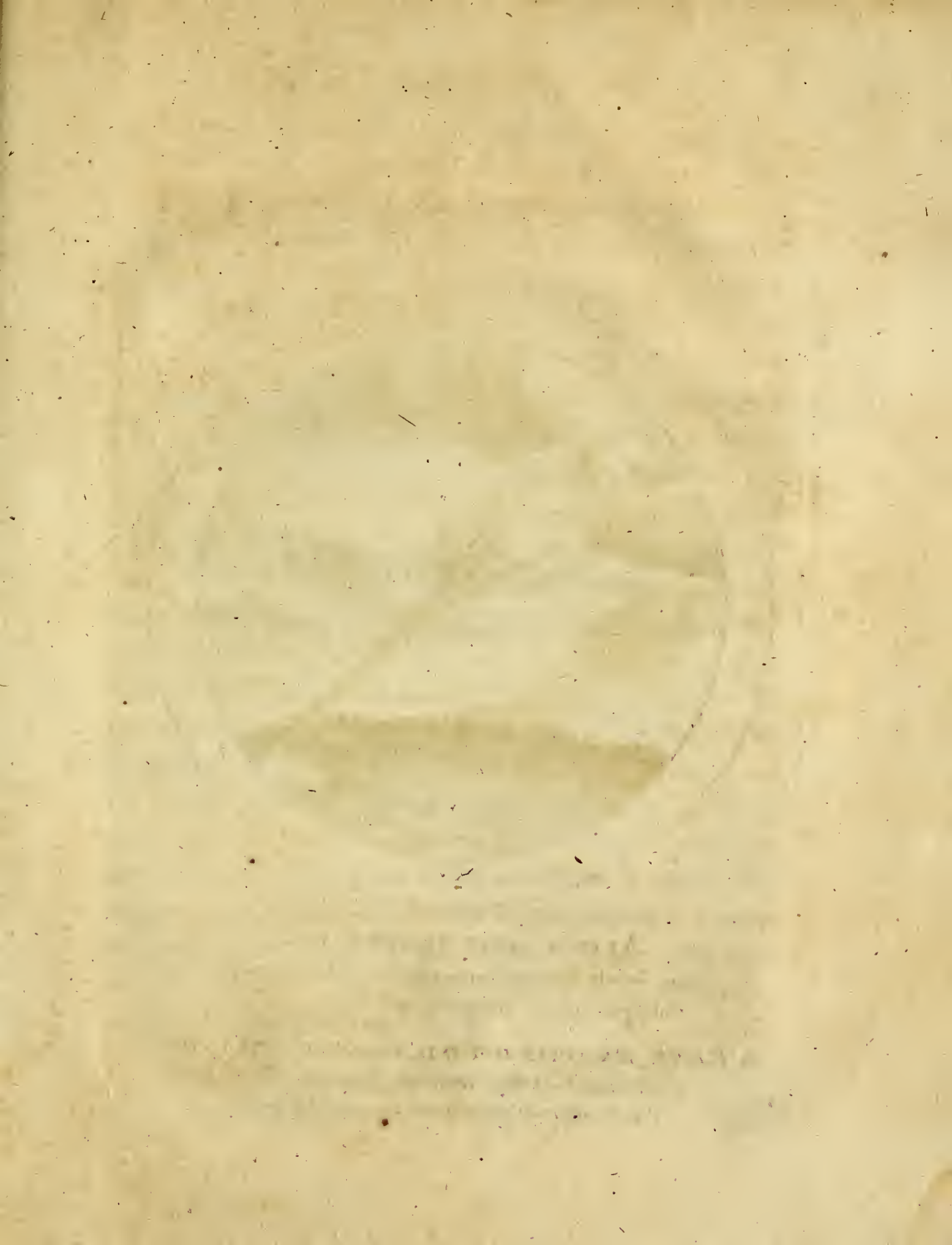
Illis iratus petit atque insensus inurget.

Porphyrus quoque tertio de non esu animalium: Novit unumquodque animantium, quæ pars sui infirma sit, quæ valida; illi cavet, hac utitur, ut dentibus Pardalis, Leo & unguibus & dentibus; Equus ungula, Bos cornibus. Chrysostomus de Statuis undecimo: Ratione quæ carent,

arma in ipso habent corpore, ut Bos cornua, dentes & setas
 Aper, ungues Leo. *Mibi vero non in corporis natura,
 sed extra corpus Deus arma posuit.* Omne igitur animal,
 siue brutum, siue ratione præditum habet, quo se defendat;
 ac novit, qua parte potissimum valeat. Hinc sæpe videmus, ut
 quæ vel specie minora sunt, sibi a maioribus nihil timeant. Ne-
 que enim hoc tantum procedit in iis, quæ ἀλογα dicuntur, sed
 etiam in rationalibus respectu brutorum, aut sibi invicem
 oppositis. Nam si ego exempli gratia promptus manu, al-
 ter erit consilio, & si ego viribus corporis instructum me vi-
 deo ad audendum, alter ingenio se longe instructiorem vide-
 bit ad declinandum. Quapropter, si quis hostem contemnat,
 sibi vero gratuletur, is profecto se magno exponit periculo:
 nam & omnis belli Mars est communis, & exitus præliorum
 semper incerti sunt. Hoc, ni fallor, respexit Lactantius, cum
 ait: *Sapientis non est velle certare, & periculo se velle
 committere: quoniam & vincere non est in nostra potestate,
 & anceps est omne certamen.*

Lib. VI.

XXXVI. ALIUD

ALIUD ALII FULCRO EST.

Fidus is est demum, qui nondum rebus amici,
Collapsis, vires subgerit ipse suas.

D'EENE KRACHT HOUD D'ANDERE STAANDE.

*De vuurbaak half ter neer geslagen.
Voeld door de wind haar zwaarte schragen.*

XXXVI.

A L I U D A L I I F U L C R O.

*Fidus is est demum, qui nondum rebus amici
Collapsis, vires subgerit ipse suas.*

Recte monet Ambrosius: *Necessitates aliorum quantum* De Offic. *possumus juvemus; & plus interdum, quam possumus. Nihil tam secundum naturam est, quam juvare consortem naturæ.* Vult enim Deus unumquemque alterius angustias ut proprias sentire; & quomodo in tali tribulatione, si esset, subveniri sibi cuperet: ita ipse alteri propter Deum subvenire non postponat. Bernardus: „Tunc amor tuus „ad te ipsum temperans erit: & justus, si quod propriis sub- „trahitur voluptatibus, fratris necessitatibus non negetur: sic „amor socialis efficitur, quum in communi protrahitur. Sed quemadmodum flamma defectu materiæ jam occidens, vento si exponas, hoc præsidio quasi sulca sustentatur, extincta autem non facile reviviscit; ita quoque amici facilius juvantur afflictis eorum rebus, quam desperatis. Nam & nutantibus quædam propria adhuc vis est, ubi vero ceciderint, magno demum labore eriguntur. Huc respexit Seneca, cum ait: *Succurrere paupertati amicorum stude, imo potius succurre- re.* Notum est illud Plauti:

Is amicus est, qui in re dubia re juvat, ubi re opus est.

Ovi-

De Ponto. Ovidius dixit:

*Brachia da lasse potius pendenda natanti,
Nec pigeat mento supposuisse manum.*

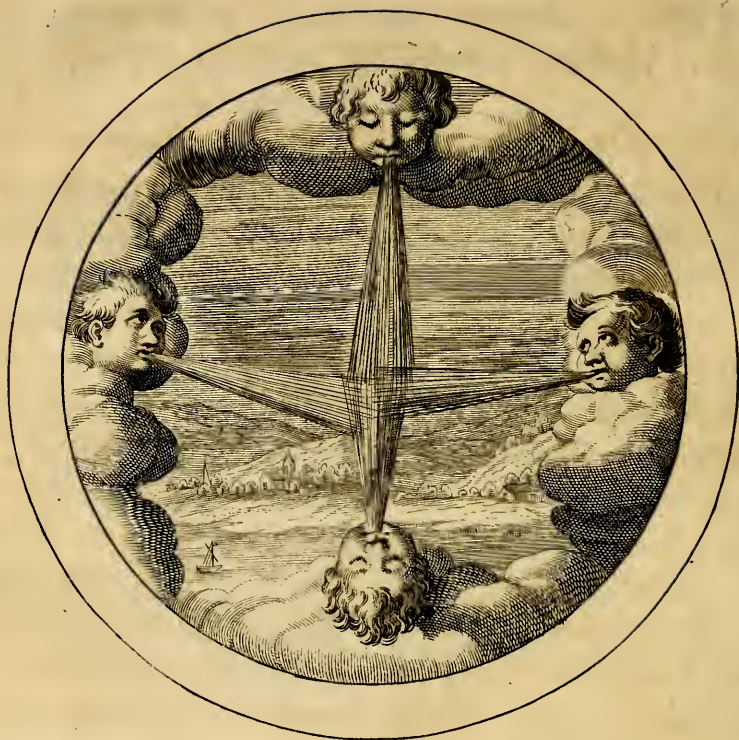
De Doctr.
Christ.

Notandum tamen, quod habet Augustinus: *Homines omnes aequè diligendi sunt, sed omnibus si prodesse non possis, his potissimum subveniendum est, qui pro locorum & temporum, vel quarumlibet rerum opportunitatibus, tibi quasi quadam sorte uniuntur.* Nec omittendum est, ita aliud agendum, ut nostrum non obliviscamur negotium: amicis enim ita prodesse debemus, ut nobis non noceamus.

XXXVII. CON-

CONTENTIO AUGET VIRES.

Exacuit validas acris contentio vires;

Quodque ruit praeceps, fortius usque ruit.

STRYD VERGROOT KRACHT.

Vier winden tegens een gedreeven,

De grootſte kracht en woede geeven.

X X X V I I.

CONTENTIO AUGET VIRES.

*Exacuit validas acris contentio vires,
Quodque ruit præceps, fortius usque ruit.*

Athletas videmus quibus virium cura est, cum fortissimis quibusque conflagere: exigere ab his per quos certamini præparantur, ut totis contra ipsos viribus utantur, & si non inveniant singulos pares, pluribus simul objiciuntur. Ut enim palmæ arboris ramus imposito onere non inflectitur in terram cæterarum more; sed renititur & ultro adversus sarcinæ pondus erigit sese; ita quoque viri fortis ac probi animus, quo plus negotiis premitur, quove magis fortuna sævit, hoc est erectior. Ea namque virtutis est natura, ut, nisi adversum quid sibi habeat, protinus languescat. Ubi vero adversarium nacta sit, tanto acrius contendit, quanto majora sibi invenit impedimenta. Hinc dicimus probitatem excitari rebus adversis. Unde & illud Senecæ: *Marcet sine adversario virtus. Tunc apparet quanta sit, quantum valeat polleatque, cum quid possit, adversa ostendunt.*

Hoc & Ovidius significasse videtur, cum ait:

De Ponte.

Tendit in ardua virtus.

Tanto enim unusquisque ad virtutem verius profecisse

se demonstrat, quanto aduersa aut robustius tolerat, aut fortius repellit. Pertinet huc illud Horatii:

*Vivite fortes
Fortiaque aduersis opponite pectora rebus.*

Vir, inquit Cassiodorus, vocatur a viribus, qui nescit in aduersis tolerando deficere, aut in prosperis aliqua elatione se jactare: sed animo stabili defixus, & cœlestium rerum contemplatione firmatus, semper manet impavidus.

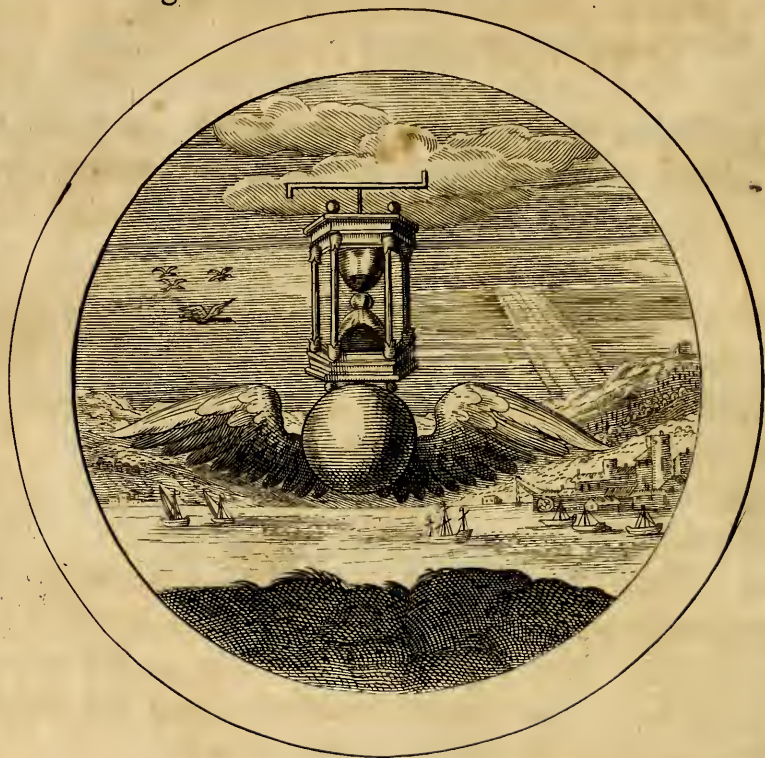
THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
CHICAGO, ILL.

CHICAGO, ILL.
JAN 10 1900

AMBIGUIS ALIS MOBILIS HORA VOLAT.
Tempora labuntur, tacitisque senescimus annis:
Et fugiunt fraeno non remorante dies.

38

ALLES VERGAAT DOOR DE TYD.
*De tyd gerleugeld, 't al vernield.
Wat 's hemels geest op de aard' bezield.*

X X X V I I I.

AMBIGUIS ALIS MOBILIS HORA VOLAT.

*Tempora labuntur, tacitisque senescimus annis;
Et fugiunt frëno non remorante dies.*

OMnia tempus habent, & suis spatiis transeunt univer- *Eccles. V.*
sa sub cœlo. Sicut unda undam propellit, ita dies
diem trudit.

*Cuncta fluunt, omnisque vagans formatur imago.
Ipsa quoque assiduo labuntur tempora motu:
Non secus ac flumen, nec enim consistere flumen,
Nec levis hora potest: sed ut unda impellitur unda,
Urgeturque eadem veniens urgetque priorem:
Tempora sic fugiunt pariter, pariterque sequuntur,
Et nova sunt semper, nam quod fuit ante, relictum est,
Fitque quod hoc fuerat, momentaque cuncta novantur.*

Attendentes hanc infinitam temporis velocitatem alii non immerito cum alis depinxere, quibus ejus velocitas instar avis quæ pernici volatu per aëra fertur, non inscite exprimitur. Idque a Poëtis, non de annis duntaxat, sed & de horis decantatum. Pelignus vates:

- - - *Nihil est annis velocius.*

Et Seneca Tragicus:

Volat ambiguus mobilis alis

Hora. - - -

Seneca
Ep. 108.

Observat autem Philosophus, Virgilium cum de celeritate temporis agit, nunquam alio verbo uti quam *fugit*:

- - - *Fugit irreparabile tempus*

Optima quæque dies miseranda mortalibus ævi,

Prima fugit. - - -

Ephes. v.

Ex quibus hæc Lucilio suo nobisque præcepta tradit: *Nisi properamus, relinquimur: agit nos, agiturque velox dies. Nunquam dixit Virgilius, dies ire; sed FUGERE, quod currendi genus concitatissimum est.* Quid ergo cessamus nos ipsi concitare, ut velocitatem rapidissimæ rei possimus æquare: meliora prætervolant. Quoniam igitur tempus adeo velox sit, ut passim cum alis exprimatur: anni & horæ alata sint, & instar avis tempus prætervolet, quid melius dici potest, quam quod dixit Apostolus: *Redimentes tempus.* Ea enim jactura rei gravissima est, quæ semel amissa recuperari non potest.

Ovid. lib.
v. l. Epist.

Nec quæ præteriit, rursus revocabitur unda,

Nec quæ præteriit, hora redire potest.

F I N I S.

